

Uvodnik

Metka Šinigoj

Praznik žena

Trgovini imajo ravno ta teden poleg raznovrstnih izdelkov, brez katerih absolutno ne moremo živeti, prav posebno ponudbo – otroške gospodinjske pripomočke s prav toliko dolgim ročajem metle za višino otrok, na posebnem mestu pa nepregleden izbor raznovrstnih rož in cvetličnih aranžmajev s sloganom: "Razveselite jo na Dan žena". Je to le naključje? Priznam, da so mi rože všeč in me zelo razveseli, ko jih dobim v dar, naj bo to 8. marec ali preostalih 364 dni v letu. Do lani sem jih tudi sama občasno kupovala, ker dnevna soba s svežimi rožami v lepi vazi prav posebno poživi in obarva celo hišo. Odkar sem postala mama, pa se raje kot z urejeno hišo ukvarjam z vsakdanjimi izzivi, ki se mi kar sami ponujajo na dlani. Na živce pa mi gre, kako trgovci izrabijo vsak praznik le za to, da bi mastno zaslužili.

Letos poteka natanko stoletnica Dneva žena, mednarodnega praznika žensk, ki ga praznujemo vsako leto 8. marca v približno stotih državah, da bi spomnili javnost na ekonomske, politične in socialne dosežke žensk ter na njihovo enakopravnost. V šoli so nas učili, kako dolga je bila pot ženskega osamosvajanja, ker ni samoumevno, da imamo danes volilno pravico (čeprav je mladenke ne čutijo kot posebno pridobitev) in se lahko svobodno odločamo za študij in zaželjeni poklic (namesto da bi skrbele samo in izključno za dom ter bile odvisne od moža). Ob Dnevu žena slišimo od vsepovsod pozive, naj bodo ženske res enakopravne moškim na vseh področjih, da je na vodilnih mestih manj žensk kot moških, kako se vsako leto viša odstotek žensk, žrtev nasilja in še bi lahko naštevali. Škoda, da so vsi ti pozivi kot muha enodnevnica; 9. marca smo ženske že pozabljene. Zelo redki so moški, ki cenijo delo nas, žensk, skozi vse leto in nas spoštujejo. Taki, ki se ne počutijo manjvredne, če postorijo kaj doma; pospravijo in pometejo, obenem pa še previjejo dojenčka, da si lahko mama vzame deset minut zase in se stušira. Po službi, če mi vreme dovoli, opravi svoj vsakodnevni sprehod z vozičkom in se redno hujdam nad neotesanimi vozniki, ki parkirajo avto točno pred pločnikom pri prehodu za pešce, da se moram mučiti pri dvigovanju vozička na visok rob pločnika. Mimogrede sem čisto naključno zasledila novico o kakih štiridesetih mamah iz Turina, ki so si lani natisnile nalepke z vozičkom in avtomobilom in jih imajo vedno v žepu.

/ str. 2

*"Saj veš, da meni luč si in ognjišče,
ki v njem gori ljubezni moje plamen.
Saj veš: le tebe moja misel išče.
Steboj, le s tabo je vsak hip omamen."*

Ada Škerl (3.4.1924 - 1.6.2009)

Z nasmehom šampionke Ilke Štuhec voščimo vsem ženam lep praznik!

"Pisano je..."

Postni čas je čas priprave na Veliko noč

"T"edaj je Duh odvedel Jezusa v puščavo, da bi ga hudič skušal" (Mt 4,1). Zanimivo je, da je Jezusa v puščavo odvedel Duh. Tudi mi smo izpostavljeni skušnjavam. Skušnjavec skuša doseči, da skrenemo s poti, da se ustavimo, nas ovira in moti, preprečuje, da bi šli naprej. Zakaj smo preizkušani? Brez preizkušenj ne bi dozoreli.

Satan je "angel luči" - Lucifer. Sploh ni grd. Če hoče koga zapeljati, mora biti lep, simpatičen, pameten, zapeljiv, poznati mora Sveto pismo, biti dober teolog... Na "tečajih komunikacije" se je naučil, kako nam mora želeči to, kar je dobro in lepo, srečo, zdravje in uspeh. Kdo so Satani v našem življenju? In kdaj Satan postanemo mi drugim?

Število tri je število popolnosti. Tri skušnjave po-

menijo, da je bil Jezus skušan v polnosti. V polnosti smo preizkušani tudi mi. Beg pred preizkušnjami je stranpot, ki zavira naše potovanje.

Prva skušnjava se nanaša na naš odnos do materialnega sveta.

Kogar piči strupena kača, zapa-

de v malikovanje stvari, ki so sicer same po sebi dobre in koristne. Zanj šteje le imetje, izobrazba, lepota, uspeh... "Išči svoje koristi, ugodje, užitke!" "Spremeni kamen v kruh!" Kako hitro so si Izraelci v puščavi naredili zlato tele! Zlato tele se v soncu blešči, lahko se ga dotakneš, Bog pa je neviden. Katerim zlatim teletom se klanjamo danes? Kaj vse najdemo v raznoraznih novodobnih templjih - supermarketih! Res je, potrebujemo pijačo, hrano, obleko, hiše, avtomobile... Toda, človek ne živi samo od kruha, ampak tudi od Božje besede! Smo ljudje že prestopili "kamen dobo"? Mar ni potrošniško - materialistična kultura skupaj s smetišči dokaz našega nazadnjaštva?

/ str. 4

Bogdan Vidmar

Predsednik Pahor v Špetru

V soboto, 11. marca 2017, bo velik dan za vse rojake v videmski pokrajini. V Ažlinski ulici v Špetru bodo namreč na slavlju, ki se bo začelo ob 11. uri, odkrili ploščo in uradno predali namenu prenovljeni sedež dvojezične večstopenjske šole, ki je dobila ime po beneškem družbeno-kulturnem delavcu in šolniku Pavlu Petričiču. Šola, ki je morala pred sedmimi leti zapustiti svoj sedež zaradi varnostnih razlogov, se bo odslej imenovala *Istituto comprensivo Paolo Petricig - Večstopenjska šola Pavel Petričič*.

Svojo navzočnost je v soboto napovedal tudi predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, ki si bo med obiskom v Špetru ogledal tudi multimedijški muzej SMO. O Petričiču bo spregovorila dolgoletna ravnateljica Živa Gruden, peli bodo Mali lujerji in Fajnabanda. Sledili bodo pozdravi predstavnikov oblasti ter rez traku.

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

PARRUCCHE
Lanza

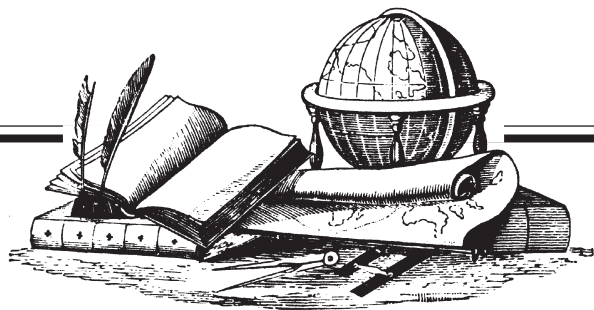
- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE
IN KOZMETIČARKE

POSEBNA PONUDBA
ZA VSE GELE IN ZA DRUGE
PROIZVODE
ZA LEPOTO NOHTOV

Gorica - Ul. Garibaldi, 13 - na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078
Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

Mobilnost

Konec meseca v FJK in Sloveniji mednarodni ekološki reli

Trst, Gorica, Brda in lep del Slovenije bodo od 23. do 25. marca prizorišče mednarodnega tekmovanja za ekološka vozila Econova Adriatic Rally, ki ga pod pokroviteljstvom mednarodne avtomobilistične zveze (FIA) in Furlanije Julijske krajine prireja društvo Miglio Corse iz Tržiča in slovenski Econova Rally. Ni izključeno, da se bo dogodka udeležil tudi predsednik FIA Jean Todt. Prireditve so predstavili na sedežu deželne vlade v Trstu ob navzočnosti odbornice za okolje Sare Vito, predsednika društva Miglio Corse Paola Di Pinta in glavnega pobudnika Primoža Lemeža. Slednji je poudaril, da je glavni namen tekmovanja ozaveščenje ljudi, da obstajajo okolju prijazna sredstva premikanja, in sicer z vozili na električni, vodikov ali hibridni pogon. To bo obenem tudi priložnost za turistično promocijo Furlanije Julijske krajine in Slovenije, saj bo dogodek zaradi mednarodne razsežnosti pritegnil zanimanje

mnogih tujih medijev. Econova Rally je namreč vključen v kalendar FIA, udeležili pa se ga bodo vozniki iz šestih evropskih držav. Ti bodo v treh dneh prevozili skoraj 700 kilometrov dolgo traso, ki se bo prvi dan, in sicer v četrtek 23. marca, vila med Trstom in Kopro, dotaknila pa se bo tudi hrvaškega ozemlja, saj bodo udeleženci relija peljali skozi Brest. Drugi dan tekmovanja bodo tekmovalci krenili iz Trsta v Ljubljano in nato skozi Postojno in Jelovico do Pirana. Zadnji dan pa bodo izjemno tiha vozila krožila po Brdih in se pred vrnitvijo v Trst ustavila tudi v Števerjanu in Gorici. Zaradi potrebe po polnjenju vozil bo postankov več, ti pa bodo priložnost za ljudi, da si ogledajo avtomobile in spoznajo njihovo delovanje. Paolo Di Pinta je sicer dodal, da tej prireditvi težko reče tekmovanje, saj na njem ne bodo nagrajevali hitrosti, ampak predvsem upoštevanje prometnih predpisov in še zlasti čim manjšo porabo energije.

“Prav zaradi tega je Dežela Furlanija Julijska krajina podprla to prireditve, saj je njen namen povsem skladen z enim glavnih ciljev deželnega energetskega načrta, t. j. trajnostna mobilnost”, je med današnjim srečanjem z novinarji dejala Sara Vito. Po njenih besedah so tovrstne prireditve dokaz, da je prevlada elektrike v prometu vse bolj otipljiv cilj, ne pa zgolj utopijska, kar se je zdelo še pred nedavnim. Vitova je posebej poudarila, da se bo tridnevni Econova Rally začel z mednarodnim posvetom o trajnostni mobilnosti v deželni palači na Trgu Unita'. V četrtek, 23. marca, bodo zato v Trst prišli župani številnih italijanskih, slovenskih, avstrijskih in nemških mest, ki bodo govorili o dobrih praksah v prometu. “Na tej konferenci bo deželna uprava predstavila evroprojekt Nemo, v sržu katerega je namera, da bi stare avtomobile v lasti javne uprave zamenjali z električnimi vozili”, je še dodala Vitova.

ARC/PV

S 1. strani Praznik žena

Vsakič, ko parkiran avto ovira dostop do pločnika, nalepijo nanj omenjeno nalepko, da bi ozaveštile ljudi s to težavo. Prav lepo bi bilo sprožiti podobno akcijo tudi pri nas, da bi se vozniki naučili spoštovanja pešcev. In že spet so pod drobnogledom mamice, ne pa očeteje... Po porodniškem dopustu je treba spet nastopiti službo. Kaj pa, če otrok zbolí? Ponavadi ostane z njim doma mama. Kdo jih po-

spremi k zdravniku? Spet mama. Čeprav sem pred kratkim bila priča obratnemu primeru: v čakalnici sta bila tudi dva očeta, eden z dojenčkom, drugi z otrokom. Hvala Bogu obstaja vedno izjeme, ki so res dobrodošle, saj je v naši kulturi še vedno globoko zakoreninjeno mišljenje, da je otrok le mamina skrb. Kje pa je enakopravnost med spoloma? Je že res, da se ženske znajo prilagoditi novim razmeram in smo kot hin-

dusko božanstvo Šiva, s štirimi rokami delamo istočasno več stvari. A vse to uspemo narediti le, če imamo ob sebi moža, ki nas podpira. Lahko smo še tako pogumne, močne in zagrivene, a prej ali slej bo nastopil trenutek šibkosti in pomoč bo še kako dobrodošla. Ob koncu še anekdota: dijakom sem razlagala, da smo imeli v slovenski književnosti tudi pisateljice in pesnice, čeprav po učenih smernicah obravnavamo le moške pisatelje. Takrat dvigne roko dijak in me vpraša: “Profesorica, to nam razlagate, ker ste feministka?” Pa naj mi še kdo govori o enakopravnosti!

Goriška tiskarna Finegil 14 zaposlenih skrbi lastna usoda

Predsednica Furlanije Julijske krajine Debora Serracchiani je 27. februarja v Trstu sprejela sindikalne predstavnike goriške podružnice tiskarne Finegil, ki nimajo zagotovil, da bo založniška hiša Espresso obdržala svojo edino

trenutno zaposlenih 14 ljudi. Serracchianijeva je zagotovila, da bo vzpostavila stik z založniško hišo in zahtevala uradno stališče. Če bi se nato izkazalo, da je goriški center res na prepihu, bi potem deželna vlada posredovala pri iskanju

svet okoli 80.000 izvodov dveh najbolj branih dnevnikov v Furlaniji Julijski krajini, in sicer Messaggera Veneta in Il Piccola. Goriški tiskarski center je nastal leta 2010 na osnovi dogovora z založnikom, pri čemer sta odločilno posredovala tudi Dežela in Občina Gorica.

V takratni dogovor so vključili tudi obvezo, da bodo v Gorici tiskali okoli 2.000 kopij za Italijane v Sloveniji in na Hrvaškem. To pomeni, da, če bi tiskarski stroji v Furlaniji Julijski krajini ugasnili, bi lahko nastradali Italijani v Istri.

Med pogajanji leta 2010 so se nalašč odločili, da bo edina tiskarna obratovala v Gorici, in sicer zaradi središčne lege med Trstom in Vidmom, kjer je največ bralcev Piccola in Messaggera. Ob morebitni selitvi tiskarne v Veneto ali kako drugo deželo pa bi se seveda pojavilo vprašanje, ali bi bili distributerji kos morebitnim zaprtjem avtocest ali prometnim nezgodam.

ARC/PV

tiskarsko podjetje v deželi. Po neuradnih informacijah naj bi časopisni koncern sklenil zaopreti goriško tiskarno, kjer je

pozitivne rešitve. Kot so med današnjim srečanjem spomnili zaposleni, iz goriške tiskarne gre vsak dan v

Ob odkritju na Irskem

Novica o množični grobnici otrok

Mediji na senzacionalen način poročajo o odkritju grobnice okoli 800 otrok v Tuamu, v nekdanji katoliški sirotišnici na Irskem. (MMC RTV SLO/STA/Reuters, 3.3.2017). Glede na poročanje slovenskih

niti s takim poročanjem, ki v istem prispevku pomeša spolne zlorabe otrok, ki so jih zagrešili duhovniki in žalostna dejstva o sirotišnicah v preteklosti. Več kot očitno je, da je namen članka diskreditacija katoliške Cerkve.

hujši, ker smo ga uzakonili in se tretira, kot človekova pravica, etično ravnanje in dobro delo?

Misel mi uhaja tudi na škofjeloški grad, kjer so bile grajske kleti po vojni zasute. Domnevno so v njih trupla umorjenih v uničevalnem komunističnem koncentracijskem taborišču, ki je bilo po vojni vzpostavljeno v gradu. Zakaj slovenski mediji ne naredijo nič, da bi državne institucije spodbudile k odredbi raziskav zasutih škofjeloških grajskih kleti? Če prav razumem, je v Tuamu

medijev ne razumem izjave irske ministrice Katherine Zappone. Zakaj ni bilo pričakovati, da obstaja ta grobnica, če obstajajo statistike iz 30., 40. in 50. -ih let prejšnjega stoletja, ki kažejo na to, da je bila smrtnost med nezakonskimi otroki nekoč kar petkrat višja kot med zakonskimi? Poleg tega so umrli otroci zapisani v mrliških knjigah. Prav je, da se zločini odkrivajo in zločinci kaznujejo. Nikakor ne zagovarjam napačnega moralističnega pogleda na nezakonske otroke v preteklosti, niti posilstev, niti poročenih moških in duhovnikov, ki so svoje ljubice in otroke poslali v sirotišnice, niti prikrivanja grobov. Ne morem pa se strinjati

Zastavimo si lahko mnoga vprašanja, ki niso usmerjena le proti katoliški cerkvi. Kaj pa danes? Mar niso tisoči samomori med mladostniki v razvitem svetu posledica napačne družinske politike in napačne šolske vzgoje, ki danes nikakor ni katoliška, temveč temelji na konceptih razvojne psihologije, liberalizma in laicizma? So posilstev in spolne zlorabe otrok zmožni le katoliški duhovniki? Se ne sprenevedamo, ko trdimo, da je današnja družba veliko bolj etična, kot je bila pred 50-imi, 100 in več leti? Mar niso hinavski zločini tudi v “demokraciji celofan” zaviti umori pod šifro evtanzija in abortus? Mar ni ta zločin še

na Irskem v 30-ih letih v sirotišnici umrlo 800 otrok, ki so jih pokopali in jih zapisali v mrliško knjigo. Torej v povprečju manj kot 30 na leto. Da bi si ustvarili celovito sliko, bi bilo potrebno vedeti, koliko otrok je bilo v tej sirotišnici in koliko jih je v sirotišnici tudi preživel. V vasi Pevno pri Škofiji Loki pa naj bi bilo po vojni v enem dnevu domnevno ubitih okoli 300 otrok, a se o tem ne piše in ne govori.

So komunisti po vojni za uničevalno koncentracijsko taborišče izbrali škofjeloški grad in bližnjo vas Pevno, da bi svoj zločin pripisali graščakom in škofom?

Bogdan Vidmar

Povejmo na glas

Na odločilnem razpotju

Že dolgo nismo živeli v tako prelomnem in zagotovo nelahkem času, kot živimo danes. Lahko bi rekli, da smo se znašli na razpotju, ki nam ponuja dvojico povsem različnih in celo nasprotnih poti. In prav bi bilo, da bi se tega dejstva zavedali, ker se poraja občutek, da v veliki večini ljudi ta zavest ne obstaja in se zato mirno pomikamo naprej iz dneva v dan. Razpotje pa je zelo pomenljivo in bo naša odločitev bistveno vplivala na naše sedanje in toliko bolj prihodnje življenje. Sedanje razpotje so seveda ustvarili stopnjevani problemi zadnjega časa, ki so ga v prvi vrsti zaznamovale množice migrantov oziroma pribežnikov in istočasno brezdušna globalizacija - slednje v tem trenutku usmerjajo in vodijo veliki kapitali, kar ima za posledico vse več revščine in s tem nepravilne družbe. In tukaj navedeno stanje je pričelo v ljudeh rojevati strah, strah pred migranti oziroma tujci ter veliko tesnobo pred možno izgubo ekonomske moči, brezposelnostjo, ki marsikomu grozi s pogrezom in revščino. In ta strah ima škodljive posledice, saj vidi rešitev v zaostritvi odnosa do beguncev ter se v slabšanju materialnih razmerah vse bolj krčevito oprijemlje skrbi zgolj zase in le zase in to na osebni kakor tudi meddržavni ravni. V tej luči so dežele v razvoju sprejele skoraj 90% svetovnih beguncev, šest najbogatijših držav pa komaj 10%. Papež Francišek, Organizacija združenih narodov in tudi Evropska unija odločno vztrajajo na človeškem odnosu do pribežnikov, toda pokazalo

se je, da je solidarnosti osupljivo malo, ali pa je sploh ni. Italijo in Grčijo je npr. nujno treba razbremeniti in med ostale evropske države razporediti 160 tisoč migrantov, pri čemer pa jih je bilo v skoraj letu in pol razpodeljenih manj od desetine. Strah je torej že opredelil svoje, da ne govorimo o postavljanju zidov in postretni zakonodaji, kjer je nemara preko mere odločna celo Slovenija. In strah je slednjič pripomogel, da je postal novi ameriški predsednik Donald Trump, kar je tukaj opisano prvo pot razpotja strašljivo in neskončno utrdilo. Kaj pa druga pot, ki je prvi povsem nasprotna in kljub požrtvovalnim privržencem nevarno slabi? Druga pot je pot solidarnosti, solidarnosti najprej do pribežnikov in njihove tragedije in potem do vseh v našem razvitem svetu, ki jih ogroža pomanjkanje. Druga pot je torej pot etike, ki jo malokdo resno jemlje v poštev in je verjetno od vseh najrazličnejših dejavnikov najvplivnejša - etika je skupno ime za resnične vrednote in kadar jih človek v misli zgolj nase zavrže, se začnejo stvari obračati v slabo, v vesplošno mrzno in tudi nasilje, tako uči zgodovina. Skrb zgolj zase je slej ko prej največje zlo za človeka. In druga pot, pot etike, ima možnost, da prevlada? Močno oslABLJENA vsak dan dodatno izgublja na moči, a ni še vse izgubljeno - dokler obstaja, lahko pride do preobrata in to v dobrobit vseh držav in narodov, v dobrobit vsakega posameznika, v dobrobit vsakogar od nas.

Janez Povše

POGOVOR Kari Klemelä

“Slovenija je že dvajset let moja druga domovina!”

V Središču za samostojno učenje, ki deluje v okviru Mestne knjižnice Izola, si lahko ogledate razstavo fotografij, ki jih je na potovanjih posnel Kari Klemelä. Finec, ki prevaja slovensko prozo in poezijo v finščino, prejemnik prestižne Pretnarjeve nagrade in ambasador slovenske književnosti in jezika po svetu, si je za svoj drugi dom izbral Izolo. Skupaj z ženo Marjo rada prideta na obisk v mestno knjižnico. V lanskem letu sta za udeležence študijskega krožka Svet v dlaneh pripravila potopisno predavanje o Finski. Zakonca Klemelä rada tudi potujeta. Razstavljene umetniško potopisne fotografije so le skromen izbor iz nadvse obsežne zbirke fotografskih posnetkov. Avtor je razstavo tematsko razdelil na več vsebinskih sklopov: *Ljudje sveta, Čas, večnost, Obrazi zemlje, Daleč od vsega, Svetost, Glave, Iz živalskega življenja, Obrazi, Upi prihodnosti*. Na njih so zabeleženi utrinki iz vsakdanjega življenja ljudi po svetu, naravne in kulturne krajine, kulturne dediščine in živalskega sveta. Poleg Peruja, Bolivije in Čila so tu še azijske dežele Kambodža, Japonska, Indija, Madagaskar in Malezija, na kratko se sprehodimo tudi po Armeniji, Evropo pa zastopajo Albanija, Islandija in seveda Slovenija. Prikazane fotografije odlikujejo barvitost, izvirnost, smisel za kompozicijo in detajle, premišljena izbira motivov, obenem pa s sposobnost opaziti in v objektiv ujeti tudi naključne dogodke, pa še humor, raznolikost in pestrost. Več o avtorju najdete na spletni strani www.mansarda.fi, bralcem pa ga predstavljamo tudi v tem intervjuju. Vabljeni k branju.

Kari Klemelä, bi nam najprej povedali, kdaj, zakaj in kako ste začeli prevajati slovenske avtorje v finščino?

Prevajalec sem že od leta 1987, torej trideset let. Prvih deset let sem prevajal iz ruščine in angleščine. Prevajati sem začel v času sovjetske perestrojke. Uspešno mi je, da so mi največje finske založbe ponudile najboljše avtorje tega zanimivega tranzicijskega obdobja, med drugim dnevnike filmskega režiserja Andreja Tarkovskega, obsežne spomine Andreja Saharova, fizika in borca za človekove pravice, štiri knjige dramaturga in zgodovinarja Eduarda Radzinskega, kasneje pa še kriminalke Borisa Akunina. Dali so mi tudi tri debele knjige o Stalinu, a leta 1997 sem bil že tako sit tega gnusnega tovariša, da sem se odločil vrniti se k leposlovju. Diplomiral sem namreč iz primerjalne književnosti. Obenem sem izvedel, da je slovenska oziroma južnoslovenska literatura na Finskem skoraj pozabljena: iz slovenščine smo dobili samo prevod Cankarjevega romana Martin Kačur in dve slikanici Ele Peroci. Cankarja je iz slovenščine že leta 1907 prevedel znan finski slavist Mikkola, slikanici pa sta bili prevedeni iz nemščine leta 1967.

Odločil sem se zamenjati svojo precej varno kariero prevajalca biografij o Stalinu za negotovo kariero prevajalca slovenskega leposlovja. Slovenščina mi je ta-

krat postala najzanimivejši slovenski jezik in Slovenija je bila dovolj daleč od našega ponovno agresivnega sosedu. Slovenijo sem prvič obiskal leta 1973 in potem 1980. Po osamosvojitvi me je ta lepa, nova dežela spet začarala. Enako kot Finci so tudi Slovenci živeli na meji različnih kulturnih in jezikovnih območij, med velikimi državami in so v zgodovini zaradi tega včasih trpeli.

Svoj prvi učbenik slovenščine, natisnjen že l. 1880, sem si izposodil iz Mikkoleve zbirke na univerzitetni knjižnici v Turkuju, kje sem delal pet let. Potem mi je starejši brat na poslovnem potovanju v Ljubljano kupil nov učbenik. A moral sem počakati do leta 1997, preden sem imel več časa za slovenščino in začel redno obiskovati Slovenijo. Do zdaj sem bil tukaj 36 krat. Če seštejem dneve, tedne in mesece, bo skupaj kmalu že dve leti.

Prevajate proza in pesniška besedila. Katere slovenske avtorje ste do zdaj prevedli?

Prevedel sem petnajst knjig - Vladimirja Bartola, Aleša Debeljaka, Evalda Flisarja, Draga Jančarja, Maje Novak, Borisa Pahorja, Žarka Petana, Tomaža Šalamuna, Sergeja Verča in Janka Prunka. Tu je še izbor sodobne slovenske poezije dvanajstih pesnic in pesnikov ter različna besedila skoraj 50 slovenskih avtorjev, tudi mlajše generacije.

Ste prejemnik Pretnarjeve nagrade. Verjetno vam veliko pomeni?

Seveda. To je moja edina prevajalska nagrada izven Finske. Še danes se rad spomnim proslave leta 2008 v Velenju, kjer je bila prisotna tudi veleposlanica Finske, gospa Birgitta Stenius - Mladenov. Žal Finska nima več veleposlaništva v Sloveniji in Slovenija ga nima več na Finskem.

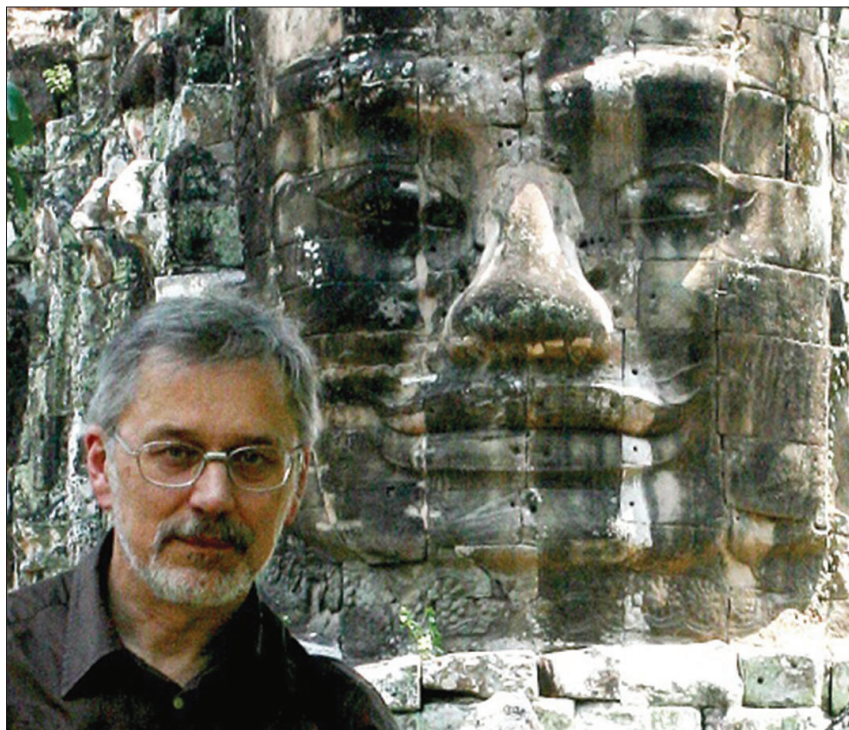
Morda spremljate tudi, kako na Finskem sprejemajo slovensko književnost, koliko slovenskih avtorjev Finci preberejo in kaj jim je pri slovenski književnosti najbolj všeč?

Finci že dobro poznajo vaše športnike, lepe turistične destinacije in so celo izvedeli, da so psi ponoreli zaradi približkov v obliki pršuta na sežanskih cestah. A slovensko literaturo naši največji mediji komaj omenjajo in je še danes neka eksotična marginalija za peščico navdušencev in strokovnjakov. Jelka Ovaska, prevajalka finskega leposlovja, me je pred dvajsetimi leti opozarjala: “Finci občudujejo velike dežele, za druge majhne jim je figo mar”. Imela je prav.

Od mojih prevodov so Finci največ brali Bartola, Petana in Jančarja. Ti so dobili tudi največ navdušenega odziva, čeprav samo v lokalnih medijih in v naših precej skromnih literarnih revijah. O Bartolu so pisali štirikrat, da je bil slovenski Mika Waltari, avtor “Egipčana Sinuheja”. Petanovi aforizmi so se prodali v kar 800 izvodih, medtem ko navadno tiskam le 400 izvodov. Jančarja so imenovali za velikega mojstra in roman *To noč sem jo videl*

kot “biser, ki ga naše preračunljive velike založbe ignorirajo”. Zaradi koncentracije založništva in knjigotrštva imajo na Finskem majhne založbe pomembno vlogo. Takšen odziv in to, da je skoraj vsak moj prevod iz južnoslovenskih jezikov dobil oznako “kulturno dejanje”, je zame seveda najboljša pohvala.

Med letoma 1998 - 2005 mi je uspelo ponuditi in prevesti deset knjig, večinoma za majhne finske založbe, ter kratka besedila za literarne revije. Za Matvejevičev

Mediteranski brevir so mi leta 2004 podelili finko prevajalsko nagrado. Obenem sem priporočal slovenske in druge pisatelje za naše literarne festivale oziroma finske pisatelje za slovenske literarne festivale.

Poleg teh desetih sem ponudil še druga velika imena, ki pa niso dobila odziva pri založbah: Bartol, Pahor, Jančar, Kiš, Albahari. V istem času se je zgodila neprijetna zgodba s Prunkovo. Kratko zgodovino Slovenije. Finska založba je odklonila izdati že končan prevod pod pretezo, da nimam pisne pogodbe (ki sem jo sicer večkrat zahteval) in celo poslala svarilo svojega odvetnika, da tega v javnosti ne smem povedati. Našel sem drugo založbo, ki je objavila prevod, a moral sem plačati 2/3 stroškov za tisk. Začel sem razmišljati: kaj če bi ustanovil svojo založbo in objavljal Bartola in druge avtorje kar sam? Tako sem ustanovil Mansarda - ime je dobila po romanu Danila Kiša in tudi zato, ker delam doma v mansardni sobi. Že leta 2006 sem izdal prve tri knjige - Flisarja, Pahorja in Kiša. Med letoma 2006 -2016 sem izdal skupno 20 knjig, od katerih sem jih 18 prevedel sam. Podpora sem dobil od različnih fundacij in ministrstev ter Evropske unije. Svojo prevajalsko dejavnost sem dolgo financiral s študentskimi stipendijami zasebnega Finskega kulturnega fonda SKR. Na svojo prvo državno stipendijo sem namreč moral čakati celih 22 let. Kandidate za stipendijo je priporočalo Društvo prevajalcev - večinoma svojim članom, ki so prevedli kake svetovne uspešnice. Zdaj dobim 1700 evrov mesečno in od tega plačam 200 evrov za zavarovanje. Povprečna plača na Finskem je 3600 evrov. Dohodki prevajalca

leposlovja so samo tretjina povprečne plače.

Ste tudi vodja društva Slovenia-seura. Nam lahko o tem poveste kaj več?

Društvo sem ustanovil leta 1999. Od leta 2009 nisem več predsednik društva. Zdaj ima skoraj 200 članic in članov. Novo aktivno vodstvo organizira praznike, tečaje slovenščine, slovenske kuhinje in že več let tudi potovanja v Slovenijo, posebno po vinskih cestah. Ker društvo deluje v Helsinkih, ne morem več sodelovati, a v bližnjem Turkuju organiziramo neuradna srečanja.

Kari Klemelä, vi ne prevajate samo iz slovenščine, ampak kar iz desetih jezikov, tudi južnoslovenskih. Katere jezike obvladate in kateri vam je najbližji, razen finščine, seveda?

Iz južnoslovenskih jezikov, razen bolgarščine, sem prevedel 30

lec in založnik pa še pisatelj. Žal od njega nisem podedoval tudi daru za petje in igranje na glasbilo. Njegovi predniki so peli v cerkvi. Bili so v sorodu z znanim švedskim trubadurjem Evertom Taubejem. Sam že od zgodnje mladosti zelo rad poslušam klasično in staro glasbo.

Je znanje jezikov povezano s potovanji ali so potovanja povezana z znanjem jezikov? Kaj je bilo prej - ljubezen do jezikov ali veselje do potovanja?

Najprej je bila ljubezen do potovanja. Bil sem 15 let star, ko sem prvič popolnoma sam potoval v tujino, na Laponsko in Tromsø na Norveškem. Nekaj let sem poleti in pozimi pogosto potoval na skrajni sever, kjer je bil moj prijatelj znan turistični vodnik in fotograf. Od njega sem se veliko naučil o fotografiranju. Počasi pa sem razumel, da sovražim sneg in dolgo, temno, mrzlo finko zimo. Morda pa gre za neko nasprotujočo genetiko ali karmo. Isti praded je bil namreč deloma saamskega porekla, poreklo moje mame pa je sefardsko-ibersko. Finec sem samo 74%, ostali predniki so iz Švedske, Škotske, Srednje Evrope in Mediterana. Upam, da niste razočarani, ker nisem pravi Finec...

Potovanja so odmik od domačega, znanega in odkrivanje, spoznavanje, prilagajanje in učenje tujega. Kaj vam pomenijo potovanja in na kaj ste v tujih deželah predvsem pozorni?

Res sem bil vedno potepuh in Ahasver. Obiskal sem 70 dežel. Mogoče je že dovolj. Večina ostalih dežel je postala precej nevarna. Raje se bom osredotočil na Evropo in iskal grobove in gradove svojih prednikov, ki so bili nekoč vladarji tudi v Sloveniji in na Balkanu. Evropo sicer še preslabo poznam, čeprav spoštujem naše različne bogate kulture, danes ogrožene zaradi islamskega terorizma in lažnive politične korektnosti, ki ju odlično opisuje Michel Houellebecq v svoji knjigi “Podreditv”.

V kateri deželi ste doživeli največ presenečenj?

Morda na Madagaskarju leta 1995. Bil sem navdušen nad naravo in kulturo te dežele. Malo sem se tudi bal potovati - zaradi revščine in lakote na jugu. Napisal sem pisma na vse naslove, ki sem jih našel v nekem biltenu. Zelo sem bil presenečen, ko sem že drugi dan v glavnem mestu Antananarivo počasi razumel, kje so mi novi prijatelji po skupni odločitvi našli prenočišče. V ogromnem dvorcu z več kot dvajsetimi sobami in vsaj sedmimi služabniki - v domu vdove nekdanjega predsednika države Ratsimandrava. Pred mojim potovanjem je njena hčerka povedala samo, da “je oče bil žandarmski polkovnik”. A ko mi je doma pokazala zbirko znamk in na eni znamki tudi svojega očeta, sem postal radoveden. “Oče je bil predsednik države samo en teden in potem so ga umorili... bila sem stara samo dve leti in pozabila vse”.

Poleg Madagaskarja so mi bili zelo všeč Velikonočni otoki, na katerih sem praznoval svoj petdeseti rojstni dan. Tudi Armenija, Gruzija in Izrael so mi blizu. Zadnja objava založbe Mansarda je roman Antonie Arslan, ki je izšel v slovenščini z imenom Pristava škrjančkov in govori o armeniskem genocidu.

Na vaših fotografijah so tudi posnetki iz Slovenije. Spoznali ste veliko slovenskih krajev in stkali mnoga znanstva in prijateljstva. Vam je morda kateri kraj najbolj pri srcu in zakaj?

Že dvajset let potujem po Sloveniji in bil sem skoraj povsod, čeprav seveda še nisem videl vsega. Ko omenjam Abitante, Slovenci včasih rečejo, da nikoli niso obiskali te vasi. Jaz pa že trikrat. Morda je edini kraj, ki mi ga nikoli ne bo uspelo obiskati, Triglav. Imam akrofobijo in povedali so mi, da bi se moral do vrha povzpeti po precej dolgi in ozki poti.

Žal je veliko mojih starih slovenskih oziroma balkanskih prijateljev v zadnjih letih umrlo. Spoznal sem skoraj vse avtorje, ki sem jih prevajal. Eden najbližjih je bil Sergej Verč iz Trsta oziroma s Krasa. K sreči je skupaj s Minu Kjuder utegnil obiskati Izolo in videti moje stanovanje. Tudi Josipa Ostija iz Tomaja poznam. Naslednjič bom v finščino prevedel zbirko Kosovelovih pesmi.

Res mi je najbolj pri srcu Primorska. Prej sem sanjal o hišici s trtami na Obali ali v Goriških Brdih. A ker že v svoji domovini živim na podeželju in imam vrt, rastlinjak in trte, to nima smisla. Všeč mi je finko poletje, seveda če ne dežuje vsak dan, kar se tudi dogaja. Na Obali imate največ sončnih dni v Sloveniji. Od mojega stanovanja je vse blizu: morje, kavarna pa tudi ljudje. Doma na Finskem včasih več tednov ne vidim nikogar. To mi delno ustreza, saj nisem zelo družaben in imam raje samoto.

Kaj najbolj cenite pri Slovincih? V čem smo drugačni od drugih narodov, ki ste jih do zdaj spoznali?

Po dvajsetih letih v Sloveniji je še danes prvo vprašanje neznancev vedno isto: “Kako je mogoče, da gorovite slovensko”? To se dogaja samo v Sloveniji, drugod me ne sprašujejo, kako da govorim lokalni jezik. To spoštovanje mi je všeč. Vem, da ste Slovenci skromni ali se celo podcenjujete - kljub temu da imate zelo lepo deželo, zanimivo kulturo in tradicije in precej visok življenjski standard. To je povezano s pretiranim idealiziranjem drugih dežel, kot na primer Finske. Redki Slovenci vedo, da je Finska že več let v ekonomski krizi, birokracija in korupcija naraščata, ilegalni imigranti so nov problem, svoboda govora je ogrožena. Finci nimamo sreče s politiki.

Najbrž pa se vam zdimo v nekaterih pogledih tudi malo “trčeni”?

Dobrodošli v Finskem Absurdistanu.

Za svoj drugi dom ste izbrali Izolo. Je to zaradi morja, mediteranske klime, zaradi ljudi ali je na vašo odločitev vplivalo kaj drugega?

Zaradi klime, morja in lepe pokrajine pa tudi zaradi nedavne zgodovine. Zame je Izola idealno mesto za delo in za nove projekte. Mogoče bom letos začel tudi kaj pisati, morda spomine, biografijo svojega čudnega pradeda ali pa turistični vodnik po Sloveniji, kar so mi že večkrat predlagali.

Kako se počutite med nami? Odlično. Slovenija je že dvajset let moja druga domovina.

Kari Klemelä, hvala za pogovor. Želimo vam še veliko veselja ob prevajanju in na potovanjih!

Hvala vam in še enkrat hvala tudi za možnost, da lahko razstavljam svoje fotografije v MK Izola.

Pogovarjala se je Špela Pahor

Cerkveni in družbeni antislovar (33b)

G kot GLASBA 2

V pismu ob 100. obletnici motuproprija "Tra le sollecitudini" je sv. Janez Pavel II. zapisal: "Reforma, ki jo je napravil sv. Pij X., je posebej merila k temu, da cerkveno glasbo očisti kontaminacije s teatralno posvetno glasbo, ki je v mnogih deželah onesnažila liturgični glasbeni repertoar in glasbeno izvajanje. Tudi v našem času je treba jasno povedati, kakor sem poudaril v okrožnici 'Ecclesia de Eucharistia', kako niso vsi izrazi upodobitvenih umetnosti in glasbe sposobni "dostojno izraziti Skrivnost, zaobseženo v polnosti vere Cerkve". Iz tega sledi, da vseh vrst glasbe ne moremo imeti za primerne pri bogoslužnih opravilih". Zadnjič omenjeni katoliški publicist in pisatelj Rino Cammilleri navaja svojo izkušnjo iz Kalabrije,

kjer je bil pri nedeljski sveti maši deležen nasprotja tega, kar je zapisal sveti papež, ko je razmišljal o drugem svojem, prav tako svetem predhodniku. Cerkev je bila majhna, zvočniki in mikrofoni so bili naviti na ves glas, duhovnik je bil v kavbojkah, med mašo pa razbijaško petje ali popevanje, ki ga je bilo seveda tudi neprimerno več kot česarkoli drugega. Ko ni mogel več zdržati, je šel ven in pod sabo ugledal čudovito dolino. Dobrodejna tišina in lepota stvarstva sta mu končno povrnili tisti čut za Božjo skrivnost, ki mu je bila odvzeta v notranjosti male župnijske cerkve. Lahko bi navedli veliko primerov, njm ob stran pa dali tudi vse tiste moderne liturgične zlorabe, ki seveda nikdar ne izključujejo neprimerne glasbe, temveč lahko rečemo, da gre-

Rino Cammilleri

do zadeve z roko v roki. Kakor lahko takoj zraven dodamo tudi besede na besede skozi celotno bogoslužje, pa nič tiste "svete tišine", ki bi je bili v današnjem hrupnem svetu še kako potrebni. Nasprotno! Cammilleri pravi, da je veliko neke "cupiditas dissolvendi", kar bi prevedli takole: "obsedenost z uničevanjem". Treba se je namreč znebiti, uničiti, porušiti vse tisto, kar so nam pri-

nesli in zapustili naši predniki v Cerкви. Po tolikem siljenju z raznim popevkarstvom in glasbo, usmerjeno predvsem na čustva, ki jo vseskozi slišimo tudi na katoliških radijskih frekvencah, je seveda prišlo do tega, da je zadeva postala mnogim celo všeč. Razumljivo, po svoje. Če namreč nekemu vzameš doma skrbno pripravljeno hrano, pa mu daš namesto tega samo sendvič, se bo tisti nekdo na sendviče navadil, pa drugega niti ne bo hotel. Kakor vlada hitrost, skomercializiranost in površ (insk) ost na prehrabnem področju, tako je tudi na glasbenem in mnogih drugih. Težava je, če v isti rog trobimo tudi v Cerкви, a koliko smo tako drugačni od sveta? Toda, nič ne pomaga tarnati, treba je nekaj ukreniti. Četudi pa se kaj naredi, je škoda narejena, in sicer velikanška, tako da bi bilo treba najbrž celo stoletje, da se slednja popravi. A ni videti, da bi po tem čutili potrebo.

Andrej Vončina

S 1. strani

Postni čas ...

Z drugo skušnjava hoče Satan zastrupiti naš odnos z Bogom. "Vrži se dol, saj te bo Bog varoval!". Od predznega zaupanja nas Satan mojstrsko vodi v drugo skrajnost: v dvom. Dvomimo, da je Bog prisoten in nas neskončno ljubi. Mar ni dvom tudi v naslednji trditvi: "Važno je, da smo zdravi, potem bomo videli, če je kaj na drugem svetu". "Razočaran sem, ker Bog ni uslišal moje molitve". "Če bi bil Bog, ne bi dopustil tega".

Največja skušnjava je dvom v Božjo ljubezen do nas, v to, da je Bog vedno z nami in nas nikoli ne zapusti. Je "razum", ki že vnaprej zavrača to, kar nam govori vera, sploh še razum?

Tretja skušnjava je skušnjava oblasti in manipulacije z bližnjimi. "Drugi morajo biti v moji službi! Jaz sem kralj, faraon, mesija, nad-človek, super-človek!" A neki drugi glas je kristalno in neizprosno jasen: "Če si nadčlovek, nisi več človek!" Ta glas skušajo prekriti mantre: "Ne bodi slabič! Ne sme te

prizadeti revščina drugih. Na tem svetu je pač tako. Ne smeš misliti na trpljenje drugih, temveč le na dobiček in svoj uspeh. Racionalno moraš uporabiti zmagovalne metode, ki ti prinesejo koristi".

Kje je tolerantnost in nenasilnost tistih, ki se razglašajo za tolerantne in nenasilne? "Če kdo prisluhne ženski, ki je v stiski zaradi odločitve o abortusu in ji samo nakaže drugo možnost, naj bo kaznovan z denarno kaznijo in zaporom! Prepovedane morajo biti tudi spletne strani zagovornikov življen-

ja. Mati ima pravico do splava, nerojeni otrok nima nobene pravice, da se rodi, če mu je milostno ne damo mi". Te norije so dokaz, da nas je pičila "Kača". Njen smrtonosni strup so iluzije o superčloveku in nadčloveku. Pomni človek, da si prah in se v prah povrne! Stopi na realna tla! Jezusovo kraljestvo je kraljestvo služnja in ljubezni, je prednostna odločitev za uboge in nemočne. Blagor tistim, ki so zaradi te odločitve preganjani in zasmehovani!

Brez soočenja s temi tremi preizkušnjami, ne moremo vstopiti v Božjo bližino in biti ljudje. Sploh še hočemo biti ljudje? Kaj se v resnici dogaja? Vemo, kdo v resnici smo? Pojdimo v puščavo letošnjega postnega časa. Kdor želi spoznati sebe, mora odkrivati Boga. Kdor želi spoznati Boga, mora gledati Kristusa. Kristusa gleda, kdor se pogloblja v Evangelij. Iz Evangelija izvemo, kako je Jezus živel, kaj je delal, kaj je povedal. Tako, kot Jezus, tudi mi recimo: "Izgini Satan!"

Pastirsko pismo za postni čas 2017 (2. del)

Bodite ponosni in ustvarjalni kristjani

Dragi bratje in sestre. Prejšnji teden smo vam škofje spregovorili o pomenu krsta, pravici staršev, da podarite krst svojim otrokom, ter skrbi za versko vzgojo. Danes pa vam bomo spregovorili tudi o tem, zakaj imajo vsi otroci pravico do krsta ter kakšne pogoje naj spolnjujejo krščanski botri. Zaradi sodobnega načina življenja se številni verniki in duhovniki srečujejo s starši, ki niso poročeni oz. težko najdejo primerne bota. Zato naše besede sprejmite z razumevanjem in v duhu sprejemanja in dobrohotnosti.

V Sloveniji je krščenih skoraj 75% prebivalstva. Kot škofje smo skupaj z vami veseli, da kljub negotovim časom velika večina prebivalcev Slovenije pripada Kristusovi Cerкви. Ob tem si želimo, da bi vsi starši omogočili krst svojim otrokom in zaklad vere živeli in ga uspešno predali prihodnjemu rodu. Zato je ključnega pomena, da poiščemo nove poti evangelizacije, s katerimi bi pomagali staršem, katehistinjam in katehistom pri prenosu vere in verskih vrednot na otroke. Pri podeljevanju zakramenta svetega krsta je pomembno, da smo

stvarni in da upoštevamo spremenjene okoliščine, v katerih živi vedno več kristjanov. To se kaže tudi v tem, da se danes več kot polovica otrok rodi staršem, ki še niso poročeni oz. se za cerkveno poroko niso odločili iz različnih razlogov. Prav tako številni otroci odrasčajo v družinah razpo-

ročeni in ponovno poročeni oz. samo z enim izmed staršev. Ob tem poudarjamo, da imajo vsi krščanski starši ne glede na oseb-

ni položaj pravico krstiti svoje otroke, če le imajo pri tem iskrene namene in obljubijo, da bodo po svojih najboljših močeh otroke vzgajali v veri. Zato prosimo duhovnike in druge pastoralne delavce, da so v duhu apostolske spodbude papeža Frančiška Radost ljubezni prizanesljivi in starše na primeren način povabijo, da uredijo svoj položaj tam, kjer je to mogoče, obenem pa otrokom ne odrekajo pravice do krsta. Vsi otroci so krščeni v veri Cerkv, kakor je lepo rečeno v obredniku: "Ali hočete, da vaš otrok prejme krst v veri Cerkv, ki

Podobno vabimo k dobrohotnosti tudi v primeru posvojenih otrok oz. otrok v rejniških družinah. V slednjih je potrebna predhodna privolitev za krst otroka vsaj enega od njegovih bioloških staršev. Starodavno izročilo Cerkv govori tudi o vlogi botra pri zakramentu svetega krsta in pri skrbi za versko vzgojo. Katekizem katoliške Cerkv pojasnjuje: "Da bi se krstna milost mogla razvijati, je pomembna pomoč staršev. Tu je tudi vloga botra ali botre, ki morata biti trdna vernika, sposobna in pripravljena pomagati novokrščencu, otroku ali odraslemu na njegovi poti v krščansko življenje" (KKC 1255). Otrok naj ima vsaj enega botra, če pa sta dva, naj bosta različnega spola. Na splošno se pričakuje, da botra izbere krščenec sam ali njegovi starši oz. njihov namestnik; ima vsaj 16 let; je bil pri obhajilu in prejel birmo ter živi primerno nalogi, ki jo bo sprejel. To pomeni, da obhaja krščanske praznike, se ob nedeljah redno udeležuje svete maše in si prizadeva za krščansko življenje. Če je boter poročen, naj bo cerkveno oz. naj ne živi v zunajzakonski skupnosti "????? po svoji krivdi?????" (ZCP kan. 872, 873, 874). Krščeni, ki je član nekato-

liške cerkvene skupnosti, npr. evangeličan oz. pravoslavni, je lahko hkrati s katoliškim botrom samo priča krsta. Škofje poudarjamo, da imajo duhovniki pravico, da podelijo kandidatoma za botrsko službo potrdila o primernosti. Obenem pa jih vabimo, da so pri presojanju o primernosti predvidni in da upoštevajo tudi posebne okoliščine, v katerih so lahko botri. Škofje se z duhovniki in večino vernikov strinjamo, da je krst otrok smiseln, v kolikor krstu sledi življenje v krščanski družini in bo poskrbljeno za versko vzgojo. Zato vabimo duhovnike in druge pastoralne delavce, da posodobijo priprave staršev na krst in da staršem pomagajo pri prenosu verske izobrazbe in vrednot na njihove otroke. Pomembno je, da starši za otroke oblikujejo krščanski dom, ki vključuje sveta znamenja, kot so križ, Marijina podoba, slika krstnega zavetnika, Sveto pismo, Katekizem Katoliške Cerkv itd. Starši in botri naj otroke pripravijo moliti, skupaj z njimi naj pripravijo Božji materi Mariji. Vse to oblikuje krščansko okolje, v katerem bo otrok lažje gradil svoje Na koncu vas vabimo, da se z veseljem zavedate svojega krsta in iz njega tudi živite. Krst je največji

Kratke

Gorica / P. Marko Ivan Rupnik gost ob prazniku mestnih zavetnikov

Ob prazniku mestnih zavetnikov sv. Hilarija in Tacijana je goriška nadškofija letos povabila v goste jezuita, teologa in umetnika p. Marka Ivana Rupnika. V ponedeljek, 13. marca, je na programu srečanje z javnimi upravitelji na temo "In če bi politiki prisluhnili umetnosti"? Istega dne bo imel p. Rupnik ob 20.30 v Gledališču Verdi v Gorici t. i. lectio magistralis na temo "Occidente ad una svolta: il Cristianesimo e' una speranza"? (Zahod na razpotju: krščanstvo je upanje?). V torek, 14. septembra, je predvideno srečanje z duhovniki in diakoni o razlikovanju in pastoralnem delu. P. Marko, ki je pred 30 leti kot mlad redovnik preživel nekaj let v jezuitskem središču Stella Matutina Gorici, kjer je deloval predvsem z mladimi, se torej vrača na Goriško. Kot znano, je v vsem tem času marsikaj naredil. Leta 1991 ga je vrhovni predstojnik Družbe Jezusove poklical v Rim; tam je postal direktor študijskega in raziskovalnega Centra Aletti. Leta 1995 je pod mentorstvom svojega duhovnega očeta in velikega strokovnjaka za vzhodno duhovnost, kard. Špidlika, dosegel doktorski naslov na Gregorijanski univerzi. V 90. letih prejšnjega stoletja je začel poučevati na Papeškem Vzhodnem inštitutu, na Gregorijanski univerzi in na Papeškem bogoslužnem inštitutu sv. Anzelma, predava pa tudi drugod po Evropi. Med drugim je bil tudi član Papeškega sveta za kulturo in sveta za promocijo nove evangelizacije. P. Rupnik je zelo znan kot vodja duhovnih vaj, še najbolj pa morda kot mozaičar, saj je v nekaj več kot 15 letih z barvami in svetlobo - skupno s člani umetniškega ateljeja - napolnil nad 150 svetišč (med njimi Lurd, Fatima, Pietrelcina itd.), cerkva, kapelic in drugih objektov po vseh Evropi in tudi izven nje. Leta 2000 je za poslikavo kapele Odršenikove Matere v Vatikanu prejel Prešernovo nagrado, leta 2002 za prepoznavnost slovenske likovne umetnosti v svetu Častni znak svobode RS, leta 2003 pa za umetniško delovanje v Evropi mednarodno nagrado Beato Angelico za Evropo.

Višarski dnevi mladih od 17. do 19. marca

Rafaelova družba vabi mlade med 18. in 35. letom iz domovine, zamejstva in po svetu na Višarske dneve mladih od 17. do 19. marca. Na programu so pohodi ali smučanje, skupna priprava obrokov, pogovori in druženje. Oba večera bodo udeleženci preživeli na toplem v Ehrlichovem domu. Tam bodo prisluhnili dvema gostjama; to bosta: mlada intelektualka iz Argentine Mariana Rožanec, ki bo predstavila izkušnjo svoje nedavne preselitve v Slovenijo, in ljudska pevka, članica različnih etnosestavov in profesorica klavirja Nina Volk, ki bo spregovorila o slovenski glasbi, naučila kakšno ljudsko pesem, obenem pa bo predstavila tudi starodavno glasbilo oprekelj. Proti Sv. Višarjam se bodo odpravili v petek zjutraj, program pa se bo končal v nedeljo po kosilu. Predviden prispevek za nastanitev, hrano in večerni program z gosti je 40 evrov. Informacije in prijave na tel.: +386 (0)1 438 30 50 ali po e-pošti: rafaelova.druzba@siol.net.

dar in nekaj najlepšega, kar se vam je zgodilo v življenju in kar lahko starši podarite svojim otrokom, saj pomeni resničnost Kristusovega vstajenja v našem življenju. Kot škofje si želimo, da bi bili vedno ponosni kristjani in da bi v svojih družinah, na delovnem mestu in v družbi pogumno priznali, da ste kristjani, in bili s svojim krščanskim življenjem zgled svojim otrokom. Papež Frančišek je lansko leto dejal: "Ne pozabite, da je vera največja dediščina, ki jo lahko date svojim otrokom. Trudite se, da se ne bo izgubila, ampak da bo rasla in jim jo boste zapustili kot dediščino" (nagovor papeža Frančiška pri krstu otrok v Sikstinski kapeli 10. 1. 2016). Vabi nas tudi, da pomislimo, kdaj smo bili krščeni. Prav gotovo tega vsi ne vemo. Zato vabimo, da v letošnjem postnem času poiščete krstni list, vprašate starše in botre, obiščete svojo župnijo, v kateri ste bili krščeni, in ugotovite dan svojega krsta. Praznovanje krstnega dne pogloblja pripadnost Jezusu; poživi prizadevanje za življenje po veri; okrepi pripadnost Cerкви in novemu človeštvu, v katerem smo vsi bratje in sestre. Zahvaljujemo se vam, da ste danes pri sveti maši in da si prizadevate za krščansko življenje. Vam in vašim družinam, še posebej vsem blonnikom in ostarelim, želimo blagoslovljen postni čas in lepo pripravo na velikončne praznike.

Vaši škofje

LETOS ZMAGAJO VSI

NATEČAJ
ZA ŽUPNIJE
2017

Iz uspeha, ki ga je požela pobuda ifeelCUD, se je porodil **TuttixTutti**, natečaj, ki daje moč tistim, ki pomagajo drugim. Vpiši svojo župnijo in predstavi **solidarnostni projekt** za svojo skupnost. Najboljši bodo lahko **zmagali sredstva*** za njihovo uresničitev. In za svojo skupnost organiziraj formativno **srečanje** o ekonomski podpori Cerкви: mi bomo s prispevkom podprli vse. Pozanimaj se na tuttixtutti.it

Pogovori se s svojim župnikom, vpiši svojo župnijo.

PRVA NAGRADA
15.000 €

Natečaj organizira Služba C.E.I. za promocijo ekonomske podpore katoliški Cerкви

Kratke

Doberdob / Karlo Lavrenčič 80-letnik

Na pustni torek je nekdanji organist in pevovodja iz Doberdoba Karlo Lavrenčič slavil svoj 80. rojstni dan. V Domu starejših občanov, kjer je bilo vse praznično in pustno razpoloženo, je v krogu svojih najbližjih in najdražjih sorodnikov praznoval ob zvokih harmonike in petja, torej glasbe, ki se ji je dolga leta rad posvečal in katero zasledujejo tudi vsi njegovi vnuki.

Uspešni na Cankarjevem tekmovanju

Tudi v letošnjem šolskem letu so dijaki Državnega izobraževalnega zavoda Simon Gregorčič uspešno sodelovali na tekmovanju za Cankarjevo priznanje, ki tokrat poteka pod naslovom Na odru domišljije in resničnosti in temelji na dramskih besedilih. Sodelujoči dijaki so se že na šolskem tekmovanju odlično odrezali, saj so se naprej na področno tekmovanje, ki je letos ponovno potekalo na Srednji šoli Veno Pilon v Ajdovščini, uvrstili Ema Terpin iz V. gimnazije, Luka Paljk in Andrej Rustja iz I. klasičnega liceja, Nika Tomšič, Patrik Cingerli in Thomas Peric iz 3. znanstvenega liceja, Jana Juren iz 3. humanističnega liceja ter Sanja Vogrič iz 5. znanstvenega liceja.

Na področnem tekmovanju je uspelo **Sanji Vogrič** in **Luki Paljku** osvojiti zavidljivo visoko število točk in se tako uvrstiti naprej na državno tekmovanje. Dijaka sta morala prebrati dve dramski deli, in sicer je Sanja Vogrič pod mentorstvom prof. Adrijana Pahorja analizirala Strniševskega Samoroga ter Jančarjevo dramo Klementov padec, dijak Luka Paljk pa pod mentorstvom prof. Maje Melinc Partljičeveo komedijo Ščuke pa ni, Ščuke pa ne ter Shakespearovega Beneškega trgovca.

Na državnem tekmovanju za Cankarjevo priznanje, ki bo 11. 3. 2017 potekalo v Ljubljani, bosta dijaka morala med seboj primerjati prebrani deli ter problemsko obravnavati predpisano temo in motive s povzemanjem, utemeljevanjem, vrednotenjem in aktualizacijo. Dijakoma čestitamo za lep uspeh in jima želimo veliko navdih na državnem tekmovanju.

SD Sončnica / Predavanja

V četrtek, **9. marca**, bo na temo "Kako prehiteti apetit za sebični gen?" predaval dr. Iztok Ostan (**na sliki**), docent na Univerzi v Ljubljani, znan kot oče teorije o apetitu za sebični gen, avtor številnih poljudnih člankov in več knjig o zdravem načinu življenja.

V sredo, **15. marca**, bo na temo "Ljubezen in pravičnost med odraslimi otroki in starši" govorila dr. Alenka Rebula, profesorica družbenih ved v Trstu, ki se ukvarja z

esejstiko, literaturo, predavanji in delavnicami.

Spominska maša za maestra Antona Nanuta

V soboto, **11. marca 2017**, bo v Konkatedrali Kristusa Odrašenika v Novi Gorici ob 17. uri spominska sveta maša za maestra Antona Nanuta. Maševal bo duhovnik in skladatelj Avgust Ipavec. Pri maši bodo sodelovali: Cerkevni pevski zbor župnije Nova Gorica (zborrowodja: Matej Petejan), Cerkevni pevski zbor župnije Solkan (zborrowodkinja: Milena Prinčič), Cerkevni pevski zbor župnije Kapela (zborrowodja: David Čadež), Moški pevski zbor Lipa iz Ravnice (zborrowodja: Andrej Filipič), Ženska vokalna skupina Ardeo (zborrowodkinja: Mojca Cej). Združeni pevski zbori bodo izvajali skladbe Avgusta Ipavca, ki je za to priložnost napisal tudi posebno skladbo – Requiem v spomin na pokojnega dirigenta Antona Nanuta.

KC Lojze Bratuž / Slovenske note za Evropo

Slovenske note za Evropo je naslov koncerta, ki bo v okviru letošnje koncertne sezone v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž **petek, 17. marca 2017, ob 20.30**. Na sporedu so štiri skladbe-novitete za orkester in soliste primorskih skladateljev Adija Daneva-Danieli, Corrada Rojaca, Marjana Mozeticha in Andreja Missona. Na koncertu, ob orkestru Akademija Nova bodo sodelovali kot solisti, domači violinist Aleš Lavrenčič, na koncertni harmoniki Teja Udovič Kovačič, na diatonični harmoniki Miha Grmek Seražin, vokalna skupina Ridiamo (Anja Šinigoj, Luka Juteršek, Jaka Mihelač, Neža Vasle in Tine Bec) pod vodstvom dirigenta Simona Perčiča. Ob koncertu bo valovanje zvoka v živo udejanjil na platnu akademski slikar Simon Kastelic.

Za informacije in nakup vstopnic na tel. 0039 0481 531445 od ponedeljka do petka med 8.30 in 12.30 ali na elektronski naslov info@centerbratuž.org.

SONČNICA Predavanje: Aleš Čerin

Otroke pripravimo na plovbo po viharjih morjih!

Niz štirih predavanj, ki jih v letošnjem marcu prireja Skupnost družin Sončnica, je v četrtek, 2. marca, v Domu Franc Močnik ob cerkvi sv. Ivana v Gorici na vzgojnem predavanju z izravnim naslovom *Starši, roparji izkušeni svojih otrok?* uvedel Aleš Čerin. Kot je uvodoma povedala predsednica SD Sončnica Mirjam Bratina, se gost najraje predstavlja kot "mož, oče štirih otrok, dedek, podjetnik, skavt, blogger in predavatelj". Po izobrazbi je magister farmacije, ki ima svoje podjetje za svetovanje in izobraževanje. V sodelovanju s Socialno akademijo razvija in izvaja treninge za vzgojo voditeljev. Med drugim je še soustanovitelj in pisec na spletnem magazinu Časnik. Znan je zlasti po svojem blogu *Preprostost* in po projektu kako preživeti z 1 evrom na dan. Kot je bilo jasno tudi na goriškem večeru, je to človek, ki se tudi v vzgoji zavzema za preproste in modre izbire, ki so sad v veri in družinski ljubezni prehojene poti.

Kot izhodišče svojih razglabljanj in stališč je Čerin najprej na platno pokazal fotografijo svoje družine. "To so ljudje, na katerih sem treniral 32 let za to predavanje!" Na vnučkih zdaj "udejanja", kar se je naučil. "Priložnosti za pametovanje" ima veliko, saj hčerka z družino živi v isti hiši, ki je "polna življenja, lepote in priložnosti za rast". O otrocih se velikokrat pravi, da so "razvajeni, neodgovorni in nemotivirani". Tak je tudi sam, je dejal; "moj oče je bil že manj, moj stari oče, ki se je rodil leta 1900, pa ni bil razvajen". Čerin, ki se je rodil leta 1962, ni bil nikdar lačen, razen takrat, ko sam ni želel jesti, je priznal. Naši očetje so želeli otrokom nuditi več od tega, kar so sami imeli; mi sami smo potem malce pretiravali, sedaj pa pretiravamo še bolj, je dejal. Ta krog moramo začeti ustavljati.

Odlično prispodobno o tem, kaj so otroci in kaj je zanje najbolje, je dal Čerin s primerom o ladji in pristanišču. Ladja je najbolj varna v pristanišču, ko je tam privezana, je dejal. Vendar ladja ni narejena za to, da ostane tam privezana. Ladja ima poslanstvo, da prevažata tovar in potnike, "za to je bila narejena"; da prestane viharje v Jadranu, Sredozemlju in tudi oceanu! "Otroci morajo izpluti iz varnosti pristanišč"! Pripraviti jih moramo na plovbo po viharjih morjih, v nevihtah. Če so pripravljeni samo na plovbo po mirnem morju, se bodo v nevihti potopili. Če pa so pripravljeni na viharje, bodo znali pluti tudi v mirnem morju. Na kaj moramo starši pomisliti, ko vzgajamo otroke? Na viharno morje, seveda! In viharji so danes hujši, kot so bili včasih. "In bodo še hujši!"

Svojim otrokom-"sončkom" omogočamo izkušnje? Jim dajemo krila, da poletijo v svet? Dvajset let jih imamo v naši sredi. "Taktat je čas, da razvijemo krila". Oče je tisti, ki jih pošilja

Aleš Čerin in Mirjam Bratina (foto dpd)

v svet, za mater je težje, saj "se ji krči materinsko srce": mati želi otroka obdržati...

Danes je bistveno to, da se iz "cone udobja" spravimo v "cono bolečine", da se fizično okrepiamo. "Fizično in duhovno je namreč povezano". Čerin rad hodi v gore in se rad pomeri tudi v fizično zahtevnih preizkušnjah: "Taktat se delajo mišice, taktat boli! Po dobri uri teka v klanec noge pečejo"! V *coni bolečine* je cona treninga, cona učenja. "Če ležimo na kavču, gledamo 'fuzbal', pijemo pivo in se 'bašemo' s čipsom, se mišice ne razvijajo"! Dejstvo je, da starši danes otrok "ne pripravljamo več na življenje takšno, kakršno je". Nihče tega ne dela nalašč, saj starši želimo nuditi otrokom najboljše. Noben "rop izkušeni" se ne zgodi nameno, je še dejal Čerin, ki je nato s konkretnimi primeri iz vsakdanjega življenja prikazal različne "rope" in pa res dragocene vzgojne nasvete.

Ko se otrok nauči hoditi, je začel, "naj hodi! Proč z vozički"! Otrok v vozičku ima omejen pogled, ne more izbirati poti, ne izkuša, se ne uči, prikrjšan je za spretnosti, ki se jih mora učiti. Seveda, ko hodi nekajleten otrok, je potrebna potrpežljivost, zraven pa še sposobnost ga videti čez dvajset let: kakšni potenciali so v njem, kaj vsega se bo lahko naučil. "Otrok naj hodi, naj pade in naj se pobere sam"! Otroci danes ne znajo več padati. Prej ali slej bodo gotovo padli; če prej nikdar niso padli, se bodo lahko tudi poškodovali. Samo s padanjem se naučijo

poskušati. Naučiti se mora najbolj osnovnih spretnosti. Samostojen naj bo tudi v šoli! Sam mora iti skozi učni proces, da se bo kaj naučil. Danes se najdejo celo starši, ki otrokom pišejo magistrske naloge in doktorate... Nesamostojnost lahko očitno pride do patoloških skrajnosti. Nekateri otroci ostanejo večni študentje na mami penziji, "zaparkirane ladje"...

- **Oropani izkušnje dela.** Karel Gržan je dejal: "Kar otrok zmora, mora"! To je bistveno načelo, ki velja tudi za odrasle. Rajko in Anita Šimonka govorita o pomembnosti t. i. "poverjanja nalog" v družini, o seznanju del z natančnim opisom in časovno razporeditvijo. "Za to se je treba truditi, je pa vredno". Tak otrok bo šel v svet in bo vedel, kaj pomeni upravljati in voditi gospodinjstvo.

- **Oropani izkušnje učenja iz svojih napak.** Starši naj se ne vtikavajo v dejavnosti otrok. Ti namreč imajo pravico do postopne rasti in pravico do napak.

- **Oropani izkušnje hrepenenja.** Otroci danes prepogosto dobivajo stvari, še preden si jih zaželijo: "S tem jim ugašamo hrepenenje". Hrepenenje se namreč rodi, ko nekaj želiš, pa ga še nimaš. Ko čakaš. Podobno velja za hrepenenje do ljudi.

- **Oropani izkušnje napora.** Več napora za doseganje cilja prinese večje zadovoljstvo, malo napora prinese malo zadovoljstva, nič napora - nič zadovoljstva... Če otrokom ne omogočamo, da bi izkušali napor, jim s tem jemljemo izkušnje zadovoljstva.

- **Oropani izkušnje kreativnosti**

vstati.

- **Oropani izkušnje samostojnosti.** Prav je, da otrok doma "sodeluje", nekaj dela, stoji pred pomivalnim koritom itd. Ničesar se ne bo naučil, če ne bo

in praktičnih izkušenj. Otroci so danes "kreativirani, animirani in demotivirani". Če jim npr. do pičice organiziramo rojstni dan, jim jemljemo celoten proces načrtovanja praznika. Za otroke

je pomemben proces, postopek realizacije nečesa. Pustimo jim, da so lahko ustvarjalni, da si sami napolnijo svoj čas!

- **Oropani izkušnje reševanja problemov.** Otrokom jemljemo priložnosti za dobro medvrstniško komunikacijo, mi jim rešujemo težave, odstranjujemo ovire (t. i. *curling* vzgoja). Tako vzgajamo egoiste. "Poskusite raje obratno: če ima otrok premalo problemov, mu kakšnega postavite! Da se bo naučil jih reševati. Da bo pridobil mišice, spretnosti, znanja za reševanje problemov, saj bo to rabil". O naporu, reševanju problemov, odrekanju in vključevanju v okolje kot temeljnih izkušnjah, ki jih mora vsakdo dobiti v prvih 20 letih, je veliko govoril Bogdan Žorž.

- **Oropani izkušnje izbire poti.** Tekač ima med dvema točkama nešteto možnosti, da izbere pot, in ves čas razmišlja, katero bi izbral, je dejal Čerin. "Življenje je tek ali vsaj hoja skozi zaraščen, včasih tudi nevaren teren". Treba je razmišljati in izbirati najboljšo pot. Otroku je treba omogočati, da išče pravo pot.

- **Oropani izkušnje prevzemanja odgovornosti.** "Akt vpisa v šolo naj otrok naredi sam"! Če se sam odloči in sam vpiše, bo tudi sam prevzel odgovornost. Kot pravi Gibran, "smo starši napet lok, da lahko otroci-puške le-tijo hitro in daleč. Lokostrelc pa ve za cilj". Za mlade so posebno koristne izkušnje doživljanja narave. Navdušijo se, če so tudi oni vključeni v organizacijo "ekspedicije"; če so najstniki, naj kar vodijo in naj bodo odgovorni za pot, toliko bolj, če nanjo stopita npr. oče in sin. "Na takih poteh je možno se o marsičem pomeniti": ko si lačen, žejen in utrujen, "taktat se začnejo pravi pogovori".

- **Oropani izkušnje otroštva.** Kot svari tudi Miha Kramli, mladi danes z lahkoto padajo v pasti, ki so posejane po internetu: teh je veliko in lahko povzročajo hude zasvojenosti. Zato moramo biti starši posebno "budni, močni, možati, trdni v veri" (1 Kor 16). Na internetu so otroci "izpostavljeni vsem neumnostim tega sveta". Starši so danes klicani tudi k temu, da iz ljubezni varujejo otroke pred "morskimi psi", da bi ne šli ranjeni v življenje.

- **Oropani izkušnje vodenja.** Otroci pričakujejo od staršev vodenje; želijo, da jih usmerjajo, da jim postavljajo meje, da se zanje borijo. Za te bitke pa so potrebni pogum, pripravljenost in spretnost. Otroci morajo občutiti meje; te morajo zarisati starši.

- **Oropani izkušnje občutenja meje.** Otrok, ki ima postavljeno mejo, ima veliko večje možnosti, da "preživi" in se ne vrne ranjen. Slaba vest ima možnost se sprožiti. Če mladi nima meje, nima niti te možnosti.

- **Oropani izkušnje očeta.** Naša družba je družba brez očetov. "Nas ni! Poniknili smo. Umaknili smo se iz naših družin", utopljeni v alkoholu, pretiranem delu, hobijih... Ostati pa moramo močni, da z vzgojno močjo obstanemo v naših družinah, "drugače pošiljamo v svet ranjene in prestrašene otroke", je še dejal Čerin.

V Mirnu in Štandrežu

Občutena prireditev ob 80-letnici mučeniške smrti Lojzeta Bratuža

Sodelovanje med Prosvetnim društvom Štandrež in kulturnimi društvi iz Mirna, Orehovelj, Bilj, Vrtojbe, Šempetra in Nove Gorice je v zadnjih letih zelo živahno in je obrodilo že marsikatero uspešno skupno prireditev. Vsako leto potekajo skupne proslave ob dnevu slovenske kulture in razna gostovanja in nastopi. Tako je prišlo v teh občinah tudi do postavitve kamnitih skulptur, ki so jih izdelali razni kiparji na srečanjih v Jeremitišču in ki jih že več let prireja društvo SKultura 2001. Tri skulpture so že postavili v Solkanu, letos pa bodo skulpturo, ki je nastala ob 100-letnici prve svetovne vojne, postavili v mesecu marcu ob vzhodu monumentalnega spomenika na Cerju v mirenski občini.

Letošnja prireditev ob dnevu slovenske kulture se je zaradi pustnih prireditev prenesla na začetek marca. Drugega marca je bila v dvorani Gnidovčevega doma na Mirenskem Gradu, 5. marca pa v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Oblikovali sta jo Kulturno društvo Stanko Vuk iz Mirna in Orehovelj ter Prosvetno društvo Štandrež. Posvečena je bila skladatelju, zborovodji in kulturnemu delavcu Jožetu Bratužu ob 80-letnici mučeniške smrti. Organizatorji so poverili spominski govor znani goriški profesorici in prodorni kulturni ustvarjalci Lučani Budal, ki je v svojem ganljivem nastopu najprej orisala lik Lojzeta Bratuža in njegovo duhovno veličino, ki je prišla še posebej do izraza v ljubezni do slovenske besede in pesmi. Neizmerno je ljubil svoj narod, se zanj veliko žrtvoval in to ljubezen plačal z nasilno smrtjo. Njegovo kratko življenje se so vodile vrednote domoljubja, kulturnega bogastva in globoke vernosti. Govornica je opisala najplodnejša in najsvetlejša leta skupnega življenja s pesnico Ljubko Sorli, ki pa so bila prekratka in jih je nasilna fašistična roka kruto pretrgala. Postavila si je tudi vprašanje, ali je današnji glabalizirani svet še zmožen takih neizčrpnih pozitivnih energij in

Foto DP

duhovnega bogastva.

Po uvodni slovenski himni, ki jo je dovršeno odpela sopranistka Alessandra Schettino, se je začelo odvijati življenje Lojzeta Bratuža, ki ga je prepričljivo oblikoval Matej Klanjšček. Povezovalno besedilo, ki ga je napisal Damjan Paulin, je občuteno brala Marta Pavlin. Celovit in smiselno usklajen potek prireditve so dovršeno oblikovali recitatorji Pietro Grauner, Chiara Mucci, Vanja Bastiani, Marjan Marušič, Mojca Dolinšek in Majda Zavaldav. Glasbeni del pa so prispevali mladi in obetavni violinist Samuel Zavadav, harfistka Nika Šubic in že uveljavljena Eva Dolinšek, ki je tudi spremljala sopranistko Alessandro Schettino pri izvedbi Volaričeve skladbe Oj, rožmarin! in prve kitice pesmi Lipa ter dele recitacij pesmi Ljubke Sorli. Program je obsegal tudi tri prizore iz Bratuževega življenja: iz pevskih vaj in iz zaslisevanja na goriški kvesturi. Prizore so doživeto oblikovali Matej Klanjšček, Marko Brajnik, Marjan Breščak, Daniela Puja, Roberta Marussi in Cristian Benedetti. Zborovski del je ubrano spremljal MePZ Štandrež pod vodstvom Zulejke Devetak. Za glasbo in luči sta skrbela Simon Florenin in Joško Kogoj. Za koordinacijo je premissljeno in smiselno poskrbel Božidar Tabaj ob strokovni pomoči Jožeta Hrovata. Prireditvi v Mirnu je prisostvoval tudi domači župan Mavricij Humar.

DP

In memoriam

Martin Kranner

Prof. Martin Kranner je minuli četrtek umrl na domu v Pevmi, pogreb goriškega športnega organizatorja, kulturnika, političnega delavca pa bo v soboto, 11. marca, ob 11. uri pri sv. Ivanu. O pokojnem Martinu Krannerju bomo v prihodnji številki objavili daljši zapis, ki nam ga bo pripravila kolegica Erika Jazbar, ki ga je najbolj spoznala in cenila njegovo dolgotrajno delo na raznih področjih. V Novem glaslu smo objavili niz njegovih intervjujev s pokojnikom, prav tako pa nam je na naše nagovarjanje sam napisal daljše spominske zapise iz polpretekle zgodovine, ki je tako močno zaznamovala naše današnje življenje. Prav gotovo lahko prof. Martina Krannerja štejejo med tiste vidne osebnosti, ki so s svojim delom zaznamovali vso Goriško, prav tako pa ga lahko uvrščamo med protagoniste slovenskega športa v Italiji, saj je še posebno na področju uveljavljanja odbojke oral ledino v naših krajih.

Lansko leto je v mesecu oktobru prof. Kranner dopolnil 99 let, bil je še čil in zdrav, bistriga duha, a ga je samo mesec dni kasneje zadela najprej srčna in nato še možganska kap.

Martin Kranner se je rodil 30. oktobra 1918 v Žabnicah kot najstarejši med sedmimi otroki. Po gimnaziji v Ljubljani je študiral na univerzah v Ljubljani in Gradcu ter v Neaplju, kjer je doktoriral. S habilitacijo za pouk telesne vzgoje in slovensčine je leta 1947 začel poučevati na slovenskih šolah

v Gorici. Leta 1967 je postal profesor telovadbe na italijanskem zavodu Galilei. Na šolah je ostal do svojega 70. leta. Bil je med ustanovitelji slovenskega katoliškega prosvetnega društva, član in nato predsednik odbora za Katoliški dom, soustanovitelj slovenske skavtske organizacije na Goriškem, leta 1961 pa je dal pobudo za ustanovitev športnega združenja Olympia; bil je predsednik društva, nato vseskozi njegova gonilna sila. Politično se je udeleževal kot član Slovenske demokratske zveze in nato Slovenske skupnosti. V letih 1960-65 je bil izvoljen v goriški pokrajinski svet. Z gospo Cirilo Stanič - umrla je leta 2010 -, nečakinjo duhovnika Stanka Staniča, se je poročil leta 1950, imela sta sinova Marka in Marjana, oba danes živita in delata v Rimu, hči Marjeta pa je delala kot funkcionalna na goriški pokrajini. Žalna seja za prof. Krannerja bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž v petek, 10. marca 2017, ob 19. uri.

Ob izgubi

prof. MARTINA KRANNERJA

se s hvaležnostjo spominjamo na njegovo vsestransko delo v korist naše skupnosti ter izrekamo iskreno sožalje družini in ostalim sorodnikom.

Amatersko športno združenje Olympia, Slovenska zamejska skavtska organizacija, Kulturni center Lojze Bratuž, Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, Slovenska duhovnija v Gorici

****

Žalna seja v hvaležen spomin bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž v petek, 10. marca 2017, ob 19. uri

Obvestila

Zgodovinska stavba na Placuti (št. 18) je že štirinajst let prazna in zapuščena. Razpada in ustvarja samo stroške za najnujnejša dela za vzdrževanje in bremeni lastnika z raznimi davki in zavarovanjem. Ker do danes nobena slovenska organizacija ali posamezniki niso pokazali zanimanja za uporabo, je odbor Katoliškega tiskovnega društva sklenil, da objavi poziv za nakup morebitnim interesentom, tako ustanovam kot posameznikom. Za pojasnila lahko kličete na tel. 0039 0481 531445 ali preko elektronske pošte na naslov societatipografica@legalmail.it

Kulturni center Lojze Bratuž v okviru Festivala Kogojevi dnevi in v sodelovanju z Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravljajo za jesen 2017 spominsko razstavo o slikarju Albertu Sirku ob njegovi 130-letnici rojstva in 70-letnici smrti. Zato se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Alberta Sirka, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39) 0481 531445, pon. - pet. od 8.30 do 12.30 ali po e-pošti info@centerbratuz.org.

Pri Združenju cerkvenih pevskih zborov - Gorica pripravljamo projekt Opera omnia Mirka Fileja. Vse, ki ste ga poznali, sodelovali z njim pri katerem projektu ali zboru, naprošamo, ali bi nam posredovali fotografije ali partiture in tako pripomogli k boljši uresničitvi projekta. Za dodatne informacije: 0481 31817, zcpz.go@gmail.com.

V župnijskem domu v Štandrežu poteka delavnica "makrame", namenjena odraslim in mladim; dve delovni srečanja sta že bili v februarju, zadnje pa bo 10. marca ob 20. uri v veroučni sobi župnijskega doma Štandrež. Tečaj vodi Fabiola Torrioni. Za prijave in informacije: Nanut Joana (0481 21419).

PD Rupa-Peč vabi na vsakoletni izlet v klasično Grčijo, v Meteoro, od 23. do 29. avgusta 2017. Info na tel. 0481 882285 (Ivo Kovic).

Prodajam gozdna drva in oljčno olje. Tel. 0481 390238 ob uri obedov (kmetija Aleš Komjanc, Jazbine).

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Gospa z izkušnjami išče 24-urno delo, varstvo starejših oseb. Tel. 00386 31 382152.

Z veseljem vam zašijem in popravim oblačila, izdelam zavese in druge šivane izdelke. Lahko

pridem tudi na dom. Vida, telefon 00386 31 721 243

Potrebujem delo in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarelega ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 - Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. 00386 41 390 244.

Gospa s triindvajsetletno izkušnjo nudi dnevno varstvo otrok ali oskrbo starejših oseb, potrebnih pomoči. Tel. 00386 41 548537.

Profesorica slovensčine išče delo (tudi inštrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja ter pri varstvu otrok. Tel. št. 00386 40153213.

Darovi

V spomin na Remota Devetaka darujejo Markotini 110 evrov za SZ Soča in 110 evrov za PD Vrh Sv. Mihaela, Ninko in Melita 20 evrov za deklško vokalno skupino Bodeča Neža.

V spomin na dragega strica in vzornika Remota Devetaka daruje nečak Davorin z družino 50 evrov za Novi glas.

Sožalje

AŠZ Olympia izreka sožalje Stefanu Bensi ob izgubi očeta Dušana.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 10. 3. 2017 do 16. 3. 2017)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 10. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 12. marca, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchigi): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Ponedeljek, 13. marca (v studiu Stefania Beretta): Le spomin...

Torek, 14. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 15. marca (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Vijeglavka, čudna žolna - izbor melodij.

Četrtek, 16. marca (v studiu Andrej Baucon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Ob izgubi

prof. MARTINA KRANNERJA

izreka iskreno sožalje

STRANKA SLOVENSKA SKUPNOST

Žalovanju za večletnim sodelavcem

prof. MARTINOM KRANNERJEM

se pridružuje

SLOVENSKA VINCENCIJEVA KONFERENCA

Spomin je kot pesem, ki v srcih odzvanja,
spomin je kot cvet, ki nenehno poganja,
spomin je svetloba, ki dušo obliva,
spomin je ljubezen, ki v srcih prebiva!

Vsi na šoli Komel izrekamo ob izgubi dragega očeta iskreno sožalje dolgoletni odbornici in sedanji podpredsednici upravnega odbora dr. Marjeti Kranner, bratoma in vsem sorodnikom.

kulturni center lojze bratuž
združenje cerkvenih pevskih zborov - gorica

SLOVENSKE NOTE ZA EVROPO

koncertna sezona 2016 / 2017

ALEŠ LAVRENCIČ
violina

TEJA UDOVIČ KOVAČIČ
koncertna harmonika

MIHA GRMEK SERAŽIN
diatonična harmonika

SIMON KASTELIC
akademski slikar

NOVA
filharmonija

Vokalna skupina
RIDIAMO

SIMON PERČIČ - dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
petek, 17. marca 2017, ob 20.30

Info in rezervacije: 0039 0481531445 | info@centerbratuz.org | www.centerbratuz.org

SNG NG / Gledališče Koper: Jeklene magnolije Krhke duše z močnim značajem

Zgodba Susan Harling, ki je kot dvaintridesetletna diabetična mama umrla po presaditvi ledvice, bi ostala povsem neznana, če bi je njen brat Robert Harling (rojen l. 1951 v ameriški zvezni državi Alabami) l. 1986 ne prelil v dramsko besedilo in filmski scenarij z naslovom *Steel Magnolias* (*Jeklene magnolije*). Tako jo poznajo marsikje po gledališki in filmski uspešnici. Za vloge v tem filmu iz l. 1989 so se potegovala različne zvezde in jih nato odigrale Shirlery Maclaine, Dolly Parton, Olympia Dukakis, Darly Hannah in Sally Field, glavno protagonistko pa je oživila takrat še neznana Julia Roberts. Tekst je bil nato preveden v veliko jezikov in je zaslovel po svetovnih odrih. Na Slovenskem je bil prvič uprizorjen l. 2005 v Mestnem gledališču ljubljanskem v režiji Vinka Möderndorferja. Ponovno je v vsej preprosti, topli lepoti, ki ga tako močno lahko izžareva le resnična življenjska zgodba, zaživel v koprodukcijiški predstavi Gledališča Koper in Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica v letošnji gledališki sezoni. V sočnem prevodu Alenke Klabus Vesel, ki ga je priredila in mu primorski pridih dala dramaturginja Ira Ratej, so ga v režiji Katje Pegan v Kopru odrske luči obzarile 4. novembra 2016, na novogoriškem odru pa 9. februarja 2017. V predstavi nastopa šest žensk, katerih zgodbe se izrisujejo iz njihovih pogovorov v frizerskem salonu. Tam je pravo vzdušje za razkrivanje drobnih

in pomembnejših vsakdanjih težav in težavic, pa tudi lepih dogodkov. Življenje poteka zunaj, v intimnost salona pljuska-jo le njegovi opilki, iz katerih gledalec se

doživijo protagonistke različnih generacij. Režiserka Peganova pa je z občutljivo režijsko roko vodila igralke skozi. "Ženska" gledališka ekipa je znala občuteno

znajačjev, pa tudi njihova solidarnost, prijateljska bližina, ki diskretno spremlja včasih tudi konflikten odnos med glavnima protagonistkama materjo in hčerjo.

Lara Jankovič, Helena Peršuh, Anja Drnovšek, Maja Nemeč, Nataša Tič Ralijan, Mojca Partljič (foto SNG Nova Gorica / Jaka Varmuž)

stavi osebni mozaik nastopajočih likov. Tudi časovna umestitev je pomenljivo simbolna: dogajanje se vije skozi štiri letne čase. V teh obdobjih se zgodijo najpomembnejši dogodki protagonistk, ki se navsezadnje tičejo tudi vsakega človeka: poroka, rojstvo, bolezen in smrt. Avtor je imenitno orisal vse te "mejnike", ki jih

prenesti na oder to, kar bi lahko vsaka izmed njih doživela daleč od odrskih luči. Igralke so se tankočutno vživle v dodeljene like, ki so, kot rečeno, zelo življenjski in zato pristni. Njihova igra je imenitno usklajena in ustvarja tisto sproščeno vzdušje, ki vznikne med ženskimi pogovori, med katere so vrivajo tudi humorno

in jih v začetku sploh ne slutimo. Helena Peršuh je, kot le ona zna, dostojanstveno orisala pravo damo, Ano, fino vdovo nekdanjega župana. Mlado, radoživno Emo, "najlepše dekle v mestu", ki kljub zdravstvenim težavam radostno stopa skozi življenje in ga želi vselej živeti v polnosti, je s posebnim žarom poosebila Anja

Drnovšek. Mojca Partljič je upodobila Mirando, skrbno Emino mater, ki predano in vdano sprejema hčerine odločitve, čeprav se zmeraj ne strinja z njimi. Miranda naredi za hčerko vse, kar more, celo eno ledvico ji podari, le da bi ji podaljšala življenje. V sklepnem monologu je igralka kot skrušena mati ob hčerini smrti tako naravna in prepričljiva, da gledalca gane do solz. Lara Jankovič je s prirojeno igralsko energijo izvrstno odigrala premožno, nergaško, na ves svet jezno Karlo, ki pod zunanjo grobstvo skriva vendarle čutečo dušo.

Režiserka Peganova je imela pri izbiri igralk res srečno roko. Sestavila je izvrsten igralski sekstet, ki v harmonični uigranosti tankočutno odsluškava občutja in razmišljanja protagonistk in nikdar ne zapade ne v osladno patetičnost ne v pretirano komičnost, ampak ohranja neko imenitno uprizoritveno ravnovesje. Scenograf Milan Percan je s funkcionalnimi scenografskimi elementi prikazal frizerski salon, a istočasno ustvaril intimen prostor srečevanja prijateljskih duš. Znani kostumograf Alan Hranitelj si je imenitno zamislil kostume, ki se bodisi v živahnih barvah kot v žalostni črnini skladajo z občutji protagonistk in z njihovimi življenjskimi prelomnicami. Njo lahko povemo tudi o glasbi Mirka Vukšanovića, ki zna v glasbeno spremljavo zmeraj čudovito prenesti to, kar preseva uprizoritveno ozračje. Svoje delo sta vestno opravila tudi oblikovalec svetlobe Jaka Varmuž in lektorica Laura Brataševič.

Jeklene magnolije so lepa, zelo doživljiva predstava, ki se dotakne vsakega gledalca, še najbolj pa rahločutnega ženskega srca, ki se zna razdajati za druge.

IK

Priznanja Boruta Meška

Letos nagrajeni B. Pahor, M. Breclj in V. Areh

Častna priznanja Boruta Meška za leto 2016, ki jih podeljuje Združenje novinarjev in publicistov, so podelili letos v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa v Ljubljani v sredo, 1. t. m., med dobitniki pa sta tudi starosta slovenskih pisateljev Boris Pahor ter nekdanji novinar Primorskega dnevnika in raziskovalec zgodovine Martin Breclj, tretji nagrajenec pa je bil Valentin Areh. Pisatelj Boris Pahor je prejel priznanje za življenjski prispevek pri uveljavljanju svobode govora, demokracije in narodne zavesti, Valentin Areh za izstopajoče dosežke na področju dokumentarnega filma in Martin Breclj za pomemben prispevek pri razkrivanju slovenske polpretekla zgodovine. V utemeljitvi za priznanje so organizatorji o Borisu Pahorju zapisali tudi to:

"Akademik Boris Pahor je eden od Slovencev, ki so zelo pomembno oblikovali celoten slovenski kulturni in družbeni prostor. Veliki pisatelj in mislec je v zadnjih letih tudi v slovenskih medijih dobil več prostora. A vendar se težko znebimo pomisleka, da ga je osrednja Slovenija spoznala šele, ko so mu priznanje dali v Parizu. Ob njegovem bogatem leposlovnem opusu, izjemni življenjski zgodbi anti-fašista, ki je preživel fašizem in koncentracijsko taborišče, in mnogih prodornih mislih o slovenski politiki, državi in družbi pa skorajda pozablamo na njegove zasluge za slovensko demokracijo... Pahor je dolgo prepričeval Kocbeka, naj javno pove za poboje. Intervju je nastajal kar pet let. Boris Pahor je vedel, da brez pluralizma ni napredka. Kot človek dejanj pa ni ostal tiho

kot mnogi drugi intelektualci, ampak se je za pluralizem tudi dejavno zavzemal. Ne brez nevarnosti, saj je jugoslovanska tajna policija (t. i. Udba) v Trstu aktivno delovala. Večkrat je tajno preiskovala tudi pri Pahorju. V Sloveniji se o reviji Zaliv še danes ne ve veliko. Celo Wikipedija ugotavlja, da se "delež revije za razvoj slovenske de-

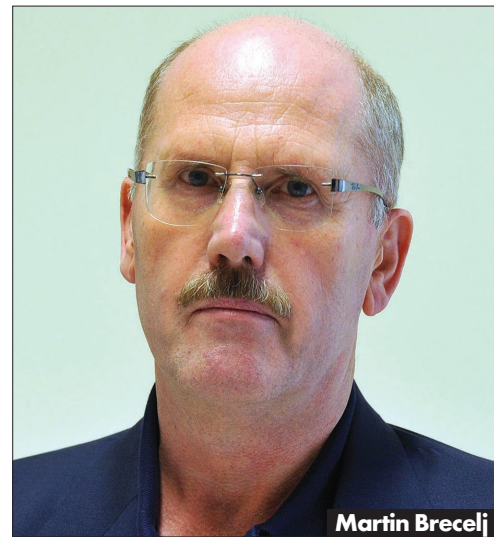
mokracije premalo omenja". Boris Pahor ni le izjemen pisatelj in mislec, ampak eden od ustvarjalcev demokracije in samostojne Slovenije. Glasnik medijske svobode". O Valentinu Arehu so zapisali: "Novinar in urednik na Televiziji Slovenija Valentin Areh je zaključil študij zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani,

kjer je tudi magistriral iz socioloških znanosti z nalogo Sociološki vidiki ameriških volitev leta 2000. Doktoriral je na Fakulteti za državne in evropske študije iz managementa kakovosti v državni upravi. Njegovo pot vojnega dopisnika je zaznamovalo služenje vojaškega roka v Kninski krajini in na vojaškem letališču pri Bihaču v letih 1990-1991, v zadnji generaciji Slovencev, ki so služili v jugoslovanski armadi. To je bil čas začetka upora Srbov proti hrvaškimi oblastem, Areh pa se je junija 1991 uprl agresiji zoper svojo domovino. Ob začetku vojne za Slovenijo je iz jugoslovanske armade prebegnil k Teritorialni obrambi, za sodelovanje pri obrambi Slovenije je bil odlikovan z značko Zvest domovini... Na nacionalni televiziji je objavil vrsto odmevnih dokumentarnih filmov.

/ str. 14

Boris Pahor

Martin Breclj

Odmev

Kako je z Evolucijo? Ali se teologija (teologi) ustrezno odziva?

Pisec prispevka "E kot evolucionizem" (Novi glas, 12. 19. in 26. jan. 2017) Andrej Vončina (A. V.) je eden v dolgi vrsti tistih, ki se v katoliškem časopisju in revijah vsake toliko spotaknejo ob "teorijo o evoluciji živih bitij", kratko rečeno ob evolucijo. Evolucijska teorija vključuje tudi spoznanja o razvoju človeške vrste (homo sapiens) iz živalskih prednikov. Kot izgleda, je od časa do časa potrebno, bolj ali manj verujočemu bralstvu, natresti nekaj dvomov glede teorije evolucije, navajajoč ob tem pogosto tudi nekake "avtoritete" s polja teh dvomljivcev. Osebo me po svoje intrigira pojav takega ideološkega dežurstva; se sprašujem, koliko je spontano oz. koliko izhaja iz nujnih pogojev eksistence religijske institucije in njenih "naukov". Ra-

zumem, da je (nujno) potrebno ideologije/religije vzdrževati s ponavljanjem njih religijsko/ideoloških postavk. Toda tej postavki, mislim na "kreacionistično" zgodbo o stvarjenju (Mz 1,1-31), bi se kot sodobni kristjani mirne duše odpovedali in bi lahko o zgodbi poudarjeno rekli, da je zgolj starodavni mit. Bralcem Novega glasa priporočam, da ob obisku v Ljubljani obišejo tudi tamkajšnji Prirodoslovni muzej. Pred nekaj leti so v njem razstavili veliko okostje kitovke, ki je zabredla v naše morje in tam umrla. Mogočno okostje velike "ribe" je na ogled še danes. Obiskovalce bo pritegnil pogled na del okostja, ki naj bi bilo osnova njenih prvih plavuti. Jasno je vidno, da gre za v plavuti spremenjene prednje okončine (roke) tega velikega sesalca, ki se je moral "prilagoditi" za

življenje v morju. Lepo je vidnih kosti petih prstov, dveh podlahtnic, nadlahtnice, ključnice, lopatic. Te njene prve plavuti so očitno nekdanje prve okončine, po kostni strukturi neverjetno podobne človeškim rokam, oziroma prednjim okončinam drugih sesalcev. Gre za majhen, a prepričljiv primer v široko razpredeni evoluciji živih bitij, ki so jo prirodoslovci prepoznali, evolucijo namreč, kot temeljni proces nastanka oz. stvarjenja - če smo verujoči, živih bitij. Ali, če navedem očem bolj skrito evolucijsko dejstvo. Ko so predniki sesalcev v davnini prišli iz vode (morja), so se iz škrg razvile mišice obraza, delno tudi požiralne mišice; vse naše mimične mišice, s katerimi se čustveno izražamo, npr. smejimo, so se dejansko razvile iz škrgnih lokov. Moderna neurologija danes jasno razlikuje med tako imenovano branhialno (branhia po grško škрге) in telesno (somatsko) muskulaturo. Mišice obraza in požiranja (branhialne mišice)

imajo za razliko od drugih telesnih mišic povsem drugače speljano oživčenje. Pri individualnih motnjah embrionalnega razvoja človeških zarodkov dobimo še ostanke škrg. In še in še bi lahko navajali očitne primere evolucije. Naj na začetku takoj zavrnem nekaj trditve, ki jih AV v 1. delu svojega pisanja (12. jan.) podtakne zagovornikom evolucije. Še nisem bral, da bi nasprotniki Darwinove teorije zagovorniki evolucije označili kot tiste, ki zavračajo znanost. Svet je danes odprt, prisotna so različna mnenja in prepričanja in znanost ni izključujoča v ideološko/religijskem smislu. Ali, da je Darwinova teorija v nasprotju z obstojem Stvarnika? Mogoče kak "ateist", resnično trdi kaj takega, a Počelo, Vzrok, ki je pravzaprav inačica Stvarnika, ostaja tudi premisa filozofskega ateizma. In tudi sam Darwin je bil globoko religiozen. Ali, da se govori, da med opico in človekom ni bistvene razlike? Razlika je seveda bistvena, ob tem pa seveda tudi razvojno stopenjska. Seveda je še mnogo vprašanj o evoluciji odprtih. Npr. kako so se iz sesalcev, ki so se morali "prilagoditi" ponovni vrnitvi

v morje, ta usoda je zadela očitno več vrst sesalcev, razvile nove vrste, z vsemi potrebnimi, predvsem dednimi lastnostmi, ki vrste opredeljujejo. Vendar, da je proces "stvarjenja" tekkel preko evolucije, ni zgolj domneva (hipoteza), kot bi radi uveljavili njeni nasprotniki. Njeni nasprotniki na zunaj sicer izpostavljajo nekako kvazi - kritičnost glede znanstvenega statusa spoznanj o evoluciji, globlje pa gre pri njih za ujetost v ideološkost (v religijski nauk), ki je povsem nepotrebno določal tudi vedenja o tem, kako naj bi Bog "tehnično", če smemo tako reči, ustvarjal svet živih bitij (naravo). Ne, ustvarjal jih je, metaforično rečeno, preko evolucije! Evolucija je, ne samo po jasnem videnju Ch. Darwina, še bolj po današnjem vedenju, kot nam ga razkrivajo različne vede (o fosilih, o razvoju človeških in drugih zarodkov, primerjanje vedenja različnih živalskih vrst, vključno s človekom) jasno razvidno dejstvo in jo lahko označimo kot znanstveno teorijo.

/ dalje
Aldo Jovan,
psihiatr

Gorica / Gledališče Verdi

G. A. Stasi o Gorici in potrebi po poznavanju preteklosti

“Kdor se preveč nazaj ozira, se rad spotakne in pade”, pravi star pregovor in prav ta misel je bila poanta nastopa, ki ga je imel v nedeljo, 26. februarja, v okviru niza zgodovinskih predavanj, ki jih v gledališču Verdi prireja revija Isonzo / Soča, goriški duhovnik, škofijski notar Alessio Stasi, ki ga poznamo tudi kot odličnega poznavalca zgodovine Gorice in širšega goriškega prostora, ob tem pa tudi kot predavatelja za zgodovino Cerkve v videmskem bogoslovju. Kot tretji predavatelj letošnjega niza, ki sta ga uvedla Paolo Mieli in Marta Verginella, je Stasi za temo svojega predavanja izbral nekoliko kočljivo gledanje na t. i. “habsburško Gorico”. Župan Romoli je v svojem v uvodnem pozdravu ocenil, da je to tretje srečanje s preteklostjo Gorice, pomemben trenetek, da priključimo v zavest obdobje, ki je globoko zaznamovalo mesto.

Ko govorimo o habsburški Gorici, se zavemo, da je to nekakšen mit, neko povečevanje ob-

dobja, ki pa ne vzdži natančnejše presoje. Sicer drži, da je habsburška monarhija s svojim aparatom ustvarjala občutek urejenosti in razvoja, v resnici pa ni bilo tako. Obče nezadovoljstvo med narodi, ki so sestavljali monarhijo in notranji spori so pripeljali do razpada te države. Neprimerno je torej mitizirati habsburško obdobje Gorice, saj mit ponuja preohlapno tolmačenje preteklosti. Resna obravnava stoletij, ko je Goriška s svojim glavnim mestom pripadala Habsburžanom, terja temeljito delo, pomeni odkrivati razcvet in razvoj dežele, spoznati vsestransko rast tega mesta in oceniti vlogo, ki so jo imele številne, zlasti kulturne, izobraževalne in tudi upravne inštitucije v njem. To pa terja natančno preučevanje arhivskega gradiva, ki ga npr. hrani Pokrajinski zgodovinski arhiv oz. cela vrsta družinskih ali zasebnih arhivov, saj so izredni, a premalo upoštevani viri neposrednih dragocenih podatkov in spoznanj o delovanju posameznih osebnosti in tudi družin.

/str. 12
V.J.

Lojze Bratuž na Radiu Trst A

V okviru obhajanja 80-letnice smrti Lojzeta Bratuža naša radijska postaja ponovlja radijski prikaz v 8 delih pod naslovom “Pasijon po Lojzetu Bratužu”. Besedilo, ki je bilo prvič izvedeno ob 60-letnici smrti, je napisal in režiral Janez Povše. Kot pove že naslov, gre za poetično-himnični prikaz zadnjih dnevov Bratuževega trpljenja, ko v njem oživijo vsi bistveni trenutki njegovega

življenja. V prepletu svetlih spominov in temnega nasilja klub tragični smrti zmagata svetloba in ljubezen. Naslovno osebo je radijsko občuteno upodobil Stojan Colja. Redakcija Martina Repinc in Suzi Bandi.

Prvi del je bil na sporedu v soboto, 4. marca, naslednji prikazi si bodo sledili vsako soboto ob 18. uri do vključno 22. aprila.

Jubilej mesta, ki je nastalo zaradi eksistenčne nuje Sedemdesetletna Nova Gorica (2)

Pristojni gradbeni odbor, ki ga je imenoval Okrajni izvršni odbor Gorica (april 1947), je tako razpravljaval o solkanski in šempetrski varianti, vendar se ni mogel zediniti (maj 1947), ker so njegovi člani, razdeljeni očitno na dve frakciji, vneto zagovarjali eni južno in drugi severno lokaci-

o odločitev je pripomogla k uveljavitvi variante, ki je izgradnja novega mesta v prostoru med Solkanom, Grčno, Panovcem in goriško svetogorsko postajo zagovarjala z nekaterimi tehnimi utemeljitvami. Prva je bila nedvomna kontinuiteta in urbanistična povezava med Gorico in nastajajočim me-

bi nastalo novo mesto, je bila manj primerna za kmetijsko obdelovanje, gospodarsko škodljivo pa bi bilo pozidanje za poljedelstvo bolj primernih šempetrskih in vrtojbenkih polj. Lokacija pod Solkanom bi bila tudi bolj primerna zaradi prometnih povezav (ceste, železnica) s Soško in Vipavsko dolino, prav tako pa tudi bolj ustrezna za industrijski razvoj bodočega mesta. Zagovorniki so pomislili tudi na takrat še veljavne strateške ozire in tudi tu dali prednost solkanski varianti, saj naj morebitni sovražnik ne bi silil na vzpetinami zavarovane predele, pač naj bi si raje izbral ravninsko vrtojbenko oziroma šempetrsko polje. Šempetrska varianta bi nudila s svojo milejšo klimo boljše življenjske razmere, toda istočasno bi veter, ki ga je več na solkanskih poljih, čistil ozračje. Solkanska varianta pa je vendar imela tudi nekaj pomembnih hib, in sicer omejene možnosti za večji urbanistični razvoj bodočega mesta, močna burja in močvirnati predeli zemljišča/paludi, zlasti med Kromberkom, Panovcem in Grčno. Vredno pa je omeniti predlog profesorja Zdravka Jelinčiča, ki je v začetku aprila

1947 zagovarjal severno varianto v članku (*Primorski dnevnik*), ki je nosil naslov *Nova Gorica*.

Ko se je bližal čas uveljavitve določil mirovne pogodbe z Italijo, je bilo vprašanje lokacije bodočega mesta že rešeno, saj je že 24. julija 1947 omenjeni delovni odbor pri okraju Gorica ugotavljal: “S stališča, da Slovenci od obstoječega mesta ne odstopamo, in s perspektivo, da se novo naselje do priključitve mesta Gorice (k Jugoslaviji) ne bo razvilo v večjem obsegu,

ga je odbor mnenja, da je velikost projektiranega naselja več kot zadostna... Po priključitvi starega mesta ne bo obstajalo novo naselje ločeno zase, ampak bo vedno le naravni podaljšek starega mesta”. Očitno je v tistih časih še vedno vladalo prepričanje, da je državna meja z Italijo začasna in da bo Gorica priključena Jugoslaviji ali, kakor je pisatelj Bevk povedal v dneh priključitve, septembra 1947: “Zgradili bomo novo Gorico, toda stari se kljub temu ne bomo odpovedali”. Taka razla-

ga je krojila lokacijo, urbanizem in razvoj mesta gotovo ne zaradi futuroloških razmišljanj o evropskih integracijskih in sožitvenih procesih naših dni, pač pa zaradi upanja v skorajšnjo popravo krivice, ki naj bi jo svetovne sile s podpisom mirovne pogodbe z Italijo prizadevale primorskim Slovincem. Pravilnost solkanske variante je s strokovno razlago kasneje potrdil tudi že omenjeni prof. Vrišer.

/dalje
Branko Marušič

jo. Zato naj bi lokacijo novega mesta odločil tedanji slovenski minister za gradnje Ivan Maček Matija, potem ko si je prizorišče novega mesta razgledoval s Svete Gore. Še pred tem je po ogledu terena zavrnil šempetrsko lokacijo. “Kdo bi ministru takrat ugovarjal”, se spominja arhitekt Gvardiančič, “in veljalo je več pohvaliti njegovo intuitivno odločitev, ki ni dopuščala ugovorov”. Že julija 1947 je Gvardiančič izdelal novo varianto mesta na solkanskih poljih. Ministrova

stom. To je bilo mogoče doseči v večji meri pri solkanski kot pri šempetrski varianti. Zagovorniki so se nato ozrli tudi na zgodovino in ugotavljali, da je prvo upravno in gospodarsko središče goriške ravnine nastalo ob izteku Soče iz dolin alpskega sredogorja (l. 1001 prvič omenjen solkanski grad, kot morebitno središče fevdalne posesti; omenjena pa je istočasno tudi vas Gorica). Ob taki utemeljitvi pa so zagovorniki solkanske variante postavili še druge. Zemlja, kjer naj

petrska varianta bi nudila s svojo milejšo klimo boljše življenjske razmere, toda istočasno bi veter, ki ga je več na solkanskih poljih, čistil ozračje. Solkanska varianta pa je vendar imela tudi nekaj pomembnih hib, in sicer omejene možnosti za večji urbanistični razvoj bodočega mesta, močna burja in močvirnati predeli zemljišča/paludi, zlasti med Kromberkom, Panovcem in Grčno. Vredno pa je omeniti predlog profesorja Zdravka Jelinčiča, ki je v začetku aprila

PIKA NA (PESMI) Majda Artač Sturman

Odločitev

Rekla sem, da bom udarila s pestjo in se priklonila bližnjemu nastanku. Rekla sem, da bom pozdravila z roko ladjo, ki je izginila v pristanu. Rekla sem, da bom zakrila svoj obraz v dlani, ko bo sonce bleščalo. Rekla sem, da ne bom obležala v senci, ko se bo svet zrušil v prah in prebledel v luči okostenelih sanj.

Nadja Švara

Verzi izpričujejo literarne poteze ustvarjalke, ki se je v mladosti kalila z objavami v reviji *Fontana, Jadranskem koledarju, Primorskih srečanjih*, pisala komedije, besedila popevk, potem pa ubrala drugačno pot. Pri dvajsetih letih je skupaj z *Marijo Mislej* in *Ireno Žerjal* sodelovala pri samozaložniški izdaji *Burja in kamni* (1987), iz katere je tudi zgornja pesem.

Pesniški izraz je zrel, energičen, prepričljiv, sloni na moči glagola in ne potrebuje odvečnega. Vse je preiščeno in izčiščeno, da se sporočilnost izrisuje v premočrtnosti preprostega in povednega glavnega stavka. *Rekla sem, da ... se ponovi kar štirikrat, napoveduje pa odločne geste, izražene v vrsti odvisnikov. Bogatost glagolskega izražanja odseva voljo do življenja, dejavnega nastopa in poseganja v razvoj dogodkov. Pesnica zastavi svoj bivanjski credo v nenehno spreminjajočem okolju in svetu, zna ostati neomajna v svojem prepričanju, da udari s pestjo, a obenem pozdravi ladjo, ki je izginila v pristanu, in da se ubrani sončne bleščobe, ki lahko slepi.*

Zaveda se, da se lahko svet sanj zruši in prebledi zaradi nezmožnosti prilaganja novemu, vendar lirski subjekt zna sprejemati odločitve in pri njih vztrajati. Vseskozi ostaja dejaven, pripravljen na odziv, a tudi na spoštljivo sprejemanje, na pozdrav.

Vse govori o aktivnem, konstruktivnem odnosu do sveta, ki se odraža v prvoosebni glagolski obliki prihodnjika ... *bom udarila, se (bom) priklonila, bom pozdravila, bom zakrila, ne bom obležala*. Morda bralke in bralci niste opazili, da v verzih skorajda ni pridevnika. Če pozorneje pogledate, zato še bolj pade v oči ekspresivni pridevnik *okostenel* v zaključni sintagmi... *v luči okostenelih sanj*. Kar ponovno izpričuje trezno in realistično življenjsko (in pesniško) držo besedne ustvarjalke, ki jo je *David Bandelj* uvrstil v nabor pesnic in pesnikov, vključenih v antologijo *Rod lepe Vide*.

Knjiga z lepim prikazom pisane in bogate verzne dejavnosti na našem zahodnem robu je izšla leta 2009 pri *Študentski založbi* s podnaslovom *Antologija sodobne poezije Slovencev v Italiji*. Priporočam vsem zvestim obiskovalcem in obiskovalcem pesniških branj, kavic s knjigo in predstavitev pesniških novosti!

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

9

Domišljav, domiseln ali domišljen?

V prejšnji Jezikovnici smo se zaustavili pri nekaterih besedah, ki se enako pišejo, pomenijo pa različno. V drugo skupino sodijo besede, pri katerih nas ne premoti zgolj mesto naglase ali kakšna dodana črka, pač pa jih pišemo povsem različno. Včasih se komu zdijo prav podobne ali celo *zamenljive*, čeprav niso, pa jih kljub temu kar *zamenja*, tako da so *zamejene*, pardon, *zamenjane* (*zamenljiv* je tak, ki se da zamenjati, *zamenjan* je tak, ki so ga zamenjali, *zamejen* pa seveda s tema besedama nima neposredne pomen-ske zveze in pomeni, da ima meje). Zaznamo razliko? Hja, teoretično že, kajne? Drugače pa je v rabi, zato se zgodi, da postane *nepredvidljivo* besedilo kar *nepredvidljivo*, zamisel, ki je *domišljena* (do konca oz. dobro preiščena), pa *domišljava* (pretirano ali nepotrebno poudarjena) ali *domiselna* (izvirna). Če kdo izvede intervju, je *izvajalec* intervjuja (redko intervjuvar), tisti, katerega sprašuje, pa je *intervjuvanec*; *izvedenec* (poznavalec svoje stroke) za intervjuje pa ni že kar vsak *izvajalec*. *Gripa razsaja*, ne *razhaja*. Orkester na turneji *koncertira*, njegovi člani pa se morajo za igra-

nje *koncentrirati*. Lahko se zgodi, da svojih sposobnosti niso dobro ocenili, da so se torej *precenili*. Če pa se *spozabijo*, ne pomeni, da so na kaj *pozabili*, temveč, da česa niso naredili v skladu z določenimi moralnimi normami ali načeli. Nerodno je, ko *sinolog* (strokovnjak za sinologijo oz. kitajski jezik, zgodovino in kulturo) postane *sionist* (pripadnik sionizma oz. političnega gibanja za Izrael kot samostojno državo). Če je v angleščini *exhibition*, v slovenščini ni vsaka *razstava* že kar *ekshibicija* (nastop, ki pokaže dovršenost v čem, ali tudi pravno nastopaštvo). In če kaj *sodi* v besedilo, ne pomeni da tam *se-di*. Kot tudi *popravek* ni *popravilo*, *zasluga* ni *zaslužek*, *aranžma* (dogovor, okrasitev ali priredba skladbe) ni *angažma* (angažiranost, vključitev, sodelovanje), *renome* (sloves) ne *rezime* (povzetek) in vsaka *pečka* ni *pečica*.

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

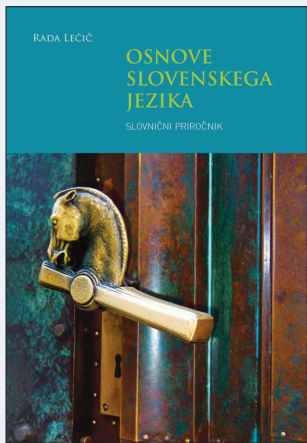
Deželni šolski urad

Na pobudo Urada za slovenske šole so se v petek, 3. marca 2017, na sedežu Deželnega šolskega urada v Trstu sestali predstavniki italijanskih in slovenskih univerz ter Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine z namenom, da se oživi meduniverzitetni sporazum z dne 22. marca 2002 o začetnem izobraževanju učiteljev in profesorjev na šolah s slovenskim in dvojezičnim, slovensko-italijanskim poukom, ter da se postavijo temelji za nadaljnje delo na tem področju v luči spremenjenega zakonskega in normativnega okvira.

Sestanek je ob prisotnosti Deželne odbornice Loredane Panariti in vodje službe za mednarodno sodelovanje in evropske zadeve Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije Tita Neubauerja potekal v tvornem in sproščenem vzdušju. Predstavniki posameznih univerz, Fabiana Fusco (Videm), Daniele Del Santo (Trst), Karmen Pižorn (Ljubljana) in rektor Dragan Marušič (Univerza na Primorskem) so soglašali, da je sodelovanje med univerzami na tem področju v interesu ne le slovenske šole v Italiji, ampak tudi univerz samih, pri čemer lahko univerze računajo na podporo tako vlade Avtonomne dežele FJK kot vlade Republike Slovenije. Rektor Dragan Marušič je izpostavil namen Univerze na Primorskem, da tudi formalno pristopi k sporazumu iz leta 2002. Na sestanku je bilo sklenjeno, da se v zelo kratkem času preveri in morebiti posodobimo vsebina sporazuma, kar naj omogoči njegovo polno izvajanje od akademskega leta 2018/19 dalje.

Osnove slovenskega jezika Rade Lečič

Pred kratkim je pri založbi Gaya izšel 2. natis slovničnega priročnika Osnove slovenskega jezika avtorice Rade Lečič v dopolnjeni in razširjeni izdaji. V njem so strnjeno in pregledno predstavljene glasoslovna, besedoslovna, oblikoslovna in skladenjska ravnina slovenskega jezika ter osnovni napotki o pravih pisanja v slovenskem jeziku (raba velike in male začetnice pri lastnih imenih in raba ločil – pika, dvopičje, podpičje, vejica, klicaj, vezaj, pomišljaj, narekovaj, oklepaj...). Knjiga je opremljena s kar 172 fotografijami, ki prikazujejo naravno in kulturno dediščino Slovenije. Priročnik je izšel tudi v italijanskem in angleškem prevodu (Fundamenti della lingua slovena; Basic grammar of the slovene language). Učbenike in priročnike si je mogoče ogledati na spletni strani založbe: <http://www.gaya.si>
S popustom pa jih je mogoče naročiti na: intermedija@siol.net

Dnevi evropske kulturne dediščine 2017

V četrtek, 2. marca, je bil v mali dvorani prosvetnega doma na Opčinah, v sodelovanju s SKD Tabor, prvi sestanek za organizacijo letošnjih prireditev ob Dnevih evropske kulturne dediščine, ki bodo letos potekali od 23. do 30. septembra po vsej Sloveniji in tudi med Slovenci na Tržaškem, Goriškem in Videmskem.

Dnevi evropske kulturne dediščine potekajo v Sloveniji že 26 let in v teh letih se je zvrstilo 2700 dogodkov, od teh kar polovica v zadnjih treh letih. Od leta 2014, odkar so se Dnevi pod geslom "Dediščina gre v šole" razmahnila in pravo gibanje, sodelujejo tudi naše šole in kulturno prosvetne organizacije. Lanska izvedba pod geslom "Dediščina okoli nas" je pomenila velik kakovostni preskok, saj se je na Tržaškem in Videmskem zvrstilo okrog petnajst dogodkov, ki so privabili približno 1500 obiskovalcev.

Letošnje temo "Voda – od arhitekture do mita" je na sestanku na Opčinah predstavila Nataša Gorenc z Zavoda za varstvo kulturne dediščine Republike Slovenije. Razgrnila je celostni pogled, kako lahko pristopimo k obravnavanju teme in dogodek umestimo v okolje, v katerem delujemo. Poudarek je bil seveda na šolah, vendar s pripombo, da se morajo šole povezati z domačimi društvi, s svojim ožjim okoljem in na tak način bo odkrivanje dediščine vode veliko bolj dopadljivo in učinkovito. Na koncu se je med predavateljico in udeleženci sestanka razvil živahen in vsebinsko pester pogovor, kar je seveda porok, da se bodo tudi letošnji Dnevi evropske kulturne dediščine pri nas obnesli. Udeležba na prvem sestanku je sicer bila letos skromnejša, vendar je h gibanju pristopilo nekaj zelo zagnanih predstavnikov šol, društev in javnih ustanov in se je že utrnilo nekaj navdse zanimivih zamisli.

Slovenščina z empatijo

Iz niza Slovenščina z empatijo bo v petek, 17. marca, ob 18.00, v dvorani Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček, srečanje, posvečeno odnosu do slovenskega jezika in vprašanju njegove rabe. Predlagala je organizatorjem prireditev tega srečanja profesorica Marta Ivašič, pozorna spremljevalka naše stvarnosti. Njene zanimive iztočnice bodo na srečanju izhodišče za pogovor. Udeležbenke in udeleženci bodo imeli možnost razmišljati o odnosu, ki ga imajo kot aktivni uporabniki slovenskega jezika in o odnosu ki ga imajo poznavalci slovenščine, ki pa slovenskega jezika nikakor ne uporabljajo. Srečanje prireja Elena Cerkvenič, strokovnjakinja iz izkušnje za podporo med enakimi v tržaški psihiatriji. Toplo vabljeni, bralke in bralci Novega glasa, da se udeležijo srečanja. Vstop bo prost.

Društvo slovenskih izobražencev

Bruno Križman o državah ob Perzijskem zalivu

Državice v Perzijskem zalivu so zacvetele z odkritjem naftnih ležišč, od katerih so danes povsem odvisne. Katere pa so perspektive preživetja, ko se bosta petrolej in nafta izčrpala? Te države so absolutistične monarhije, odporne na spremembe v svetu, ker jim do zdaj uspe zakrpati vse luknje. Tako je uvodno spregovoril Bruno Križman, gost ponedeljkovega večera Društva slovenskih izobražencev, ki ga po svetu žene potovalna strast, a teh držav v Perzijskem zalivu ni še obiskal.

O vsaki državi je nanizal osnovne podatke, nastanek in letnico neodvisnosti, zgodovinski, družbeni in politični oris. Za vse je značilno, da so na oblasti vedno iste družine, ki upravljajo vse. Kuvajt leži zraven Evfrata in Tigrisa in ima največ stikov s tuji zaradi trgovske poti. Formalno je postal neodvisen leta 1961, dve leti kasneje ga je zase terjal Irak, nato ga je zasedel Sadam Hussein. Di-

nastija Al Sabah je uvedla bolj demokracičen način vladanja. Ustanovila je 50-članski parlament, ki je odprt vsem pisanimim. Beseda je tekla tudi o arabski pomladi le-

jaško oporišče Velike Britanije. Dejansko živi od podpor Savdske Arabije. Veliki ljudski protesti so bili zattri v krvi, še vedno pa prihaja do nemirov. Eden od razlo-

Foto damj@n

ta 2011 in protestnikih. Najmanjša arabska država Bahrajn leži med Savdsko Arabijo in Katarjem in je bila močno vo-

gov za slednje je tudi domača cenzura, ki noče neprijetnih vesti.

V Katarju, absolutistični monar-

hiji, so Angleži leta 1867 prekinili spor med dvema dinastijama – Altani in Khalifa. V tem okviru je Križman mnenja, da bosta nafta in plin prej ali slej končala, tako bodo propadle tudi bogate dinastije. Zaustavil se je pri katarskem emirju Tamimu bin Hamadu al Thaniju, ki udejanja vrsto ukrepov v smeri delne demokratizacije monarhije. Omenil je tudi tv Al Jazeera, ki deluje že desetletje in odraža dinastijo Altani.

Združeni arabski emirati so t. i. "država premirja", znani po bančništvu in letalskem prometu. Abu Dhabi in Dubai sta pojem potrošniškega turizma. To je puščavska pokrajina, kjer se ukvarjajo z nabiranjem biserov in gusarstvom, ki je resnična dejavnost. Dubai je "kraj presežkov in grešnikov".

Na koncu se je Bruno Križman dotaknil še Savdske Arabije, ki je nastala leta 1932 pod pokroviteljstvom Velike Britanije. Slednja je tam postavila letalska oporišča. Črpanje nafte dosega 90% državnega proračuna. Ima 30 milijonov prebivalcev, od katerih je četrtnina delavcev. Dokler imajo nafto, se jim ni treba bati. Kaj pa potem? Pripravljajo se na različno prihodnost.

Metka Šinigoj

Dokumentarec "Pust je naš" ob 50. jubileju priljubljenega praznika

Filmska pripoved je posvečena "razpečevalcem dobre volje"

Ob letošnji 50. jubilejni izvedbi Kraškega pusta si je organizacijski odbor v sodelovanju s slovenskim programskim oddelkom deželnega sedeža državne radiotelevizije RAI za Furlanijo Julijsko krajino zamislil dokumentarec z naslovom "Pust je naš". Predstavili so ga v sredo, 22. februarja v nabito polni dvorani Zadrufne kraške banke na Opčinah. Prisotne je najprej nagovoril predsednik Kraškega pusta Igor Malalan, ki je predstavil pozhrtvovalno delo režiserja Petra Verča in snemalca ter montažerja Alexa Puriča in ju povabil pred mikrofonom. Film nudi zgodovinski vpogled v petdeset let te trdno zakoreninjene tradicije pusto-

pa poskrbi, da steče vse brez pletov – od birokratske do tehnične plati.

Za prijetno presenečenje je poskrbel pevski zbor dijakov nižje srednje šole Srečka Kosovela z Opčin. Pod vodstvom prof. Rosande Kralj je ob spremljavi kitar zapel himno pusta, ki jo je v 70. letih napisal Tullio Možina. Nato so se zvrstili pozdravi in čestitke uglednih predstavnikov. Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc je poudaril, da je Kraški pust ena od oblik čezmejnega sodelovanja in povezovanja mladih, ki na tak način ohranjajo kulturno dediščino in povezujejo slovensko narodno skupnost v Italiji. Številnim zbranim so svoje pozdra-

Kaj vam pomeni pust?

Ker sem mlada leta preživel v predmestju, se nisem nalezil pustnega virusa, ki se neuničljivo širi po Krasu ali, recimo, v Mil-

Peter Verč

jah. S sošolci in prijatelji sem bil glede tega nekako neuglašen. Pust sem včasih doživljal celotno nujno zlo. Danes je nekoliko drugače, a pustni fanatik najbrž ne bom nikoli.

Kako ste si zamislili dokumentarec?

Prav je reči, da si je dokumentarec zamislil Odbor Kraškega pusta. Zamisel se je rodila tam pred dvema letoma. Meni so potem predlagali, naj izpeljem projekt. Kljub prej rečenemu sem sprejel. Pač, novi izzivi so mi všeč, takrat pa sem bil tudi brez redne službe.

Koliko časa vam je to vzelo in kako je potekalo delo?

S snemalcem in montažerjem Aleksom Puričem sva šla prvič na teren oktobra 2015. Delala sva skoraj leto in pol. Glavni namen dokumentarca se v tem času ni spremenil: prikazati ljudem, da se za veseljačenjem in

norenjem v sobotnem pustnem sprevodu skriva večmesečno trdo delo pustnih skupin in organizatorjev. Zato smo s kamero sproti beležili razvoj dela po nekaterih vaseh od zgodnje jeseni do pustnega časa. Obenem smo tudi posneli daljše pogovore z nekaterimi ključnimi pričevalci, recimo, z Rudijem Wilhemom, zadnjim iz skupine ustanoviteljev, ki žal ni dočakal predvajanja.

Je bilo težko usklajevanje s snemalcem?

Ne pretirano. Z Aleksovo prilagodljivostjo in delavnostjo sva bila kos vsemu, četudi se je na naju v tem času usulo marsikaj... Obama se je povečala družina, mene pa je doletela še služba in nazadnje tudi nekaj zdravstvenih neveselčnosti.

Kateri dogodek ali anekdota se vam je vtisnila v spomin?

Najlepše anekdote so tiste, ki so jih v kamero povedali pričevalci.

Dokumentarec je posvečen "razpečevalcem dobre volje".

Ste jih med snemanjem spoznali veliko?

Seveda. A s posvetilom sem imel v mislih tudi pokojne pustarje, o katerih sem slišal ali prebral marsikaj lepega. Rad bi omenil Andreja Križniča in Roberta Hlavatyja, ki sta bila med ustanovitelji priredite na Opčinah. Iz pričevanj sem dojel, da sta veselju – pravilno! – dajala velik pomen. In prav to cenim pri pustu, čeprav nisem vnet pustar: trud, da si veseli.

V katero pustno šemo ste se nazadnje preoblekli?

Ne spomnim se. Ali pa se nočem spomniti...

Kako ste se znašli v koži scenarista in režiserja?

Glede na to, da je šlo za prvo tako izkušnjo, kar dobro. Lep del zasluge gre vsekakor Aleksu, ki je bil izjemno dragocena opora. Sicer pa scenarija nisem napisal. Veznega teksta namreč v dokumentarcu ni. Je le splet izjav več kot 20 pričevalcev, splesti vse te izjave v smiselno in izčrpno pripoved pa je bilo kar zahtevno delo. Posvetil sem se mu čez celo poletje.

Utrinek z letošnjega Kraškega pusta na Opčinah

vanja na Krasu. Še posebno dragoceni so stari, še neobjavljeni posnetki sodelavca in pobudnika Kraškega pusta Viktorja Sosiča – Biondota. Rdečo nit dokumentarca spleta pripoved štiriindvajsetih pričevalcev oziroma organizatorjev, sodelavcev in glavnih akterjev te priljubljene prireditve. Do izraza pride predvsem večmesečno trdo delo, ki se ga v veliko zagrizenostjo lotijo mladi po vaseh, organizacijski odbor

ve prinesli še podpredsednik deželnega sveta FJK Igor Gabrovec, podpredsednik ZKB Dragotin Danev, predsednik društva Karnival iz Sovodenj Luka Pisk in podžupan Občine Sežana Rado Pirjevec. Glavno besedo sta seveda imela vaše veličanstvo kralj Pekeč Suhi Teč in kraljica Pija, ki jo teran zvija.

Ob priložnosti smo režiserju Petru Verču postavili nekaj vprašanj o dokumentarcu.

Ohranjeno narečje je tudi tržna niša turističnih kulturnih prireditev

Nagrajeno znanje in ljubezen do narečij

Mija Bon je prejela Prešernovo nagrado Univerze v Ljubljani za študijsko leto 2015/2016, (Oddelek za slovenistiko, Mentor: doc. dr. Matej Šekli) za diplomsko delo *Ledinska in hišna imena v Bovcu*. Podelitev je bila 9. decembra 2016 na Univerzi v Ljubljani. To pa je šele drobček tega, v kar jo srčno vleče ljubezen do domače govorice mnogih rodov, ki so to govorjeno lepoto oblikovali iz modrosti bivanja v tem prostoru.

Kot je o njeni diplomski nalogi zapisal doc. Dr. Matej Šekli, iz Oddelka za slavistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, je Mija Bon v svojem narečjeslovno-imenoslovnem jezikovnem diplomskem delu predstavila osnovne glasovne značilnosti govora kraja Bovec ter dokumentirala in etimološko, to je besedotvorno in pomenskomotivacijsko, pojasnila okrog 180 ledinskih imen (vključno z njihovimi neosnovnimi oblikami) ter okrog 70 hišnih imen (skupaj z njihovimi imenskimi družinami). Pomembne priloge diplome so Dodatek k Slovarju bovškega govora, ki dopolnjuje narečni slovar Barbare Ivančič Kutin. "Ledinska imena v Bovcu in njegovi okolici", to je letalski posnetek območja z vnesenimi ledinskimi imeni, ter interaktivna domača stran www.bovec-imena.com, na kateri so tako ledinska kot hišna imena podana na virtualnih zemljevidih. Diplomsko delo je kakovosten jezikoslovni znanstveni dosežek, ki posega na področja narečjeslovja in zgodovinske slovnice slovenskega jezika ter imenoslovja in etimologije, pomembno tako za slovenistiko kot za primerjalno slovansko jezikoslovje. Upati je, da bo kmalu objavljeno tudi v obliki znanstvene

monografije.

Ledinska in hišna imena v Bovcu

Po tem pomembnem dogodku za njeno strokovno napredovanje, ki je obenem pridobitev za slovensko dialektologijo, je Mija Bon povedala, da je tudi druga narečja še dodatno vzljubila med študijem. "Poleg dialektologije pa je moje področje zanimanja tudi zgodovinska slovnica slovenskega jezika, kar se v razli-

druga poimenovanja, saj se s starejšo generacijo izgublja poimenovanja oz. spomin na določena imena, ki niso več v rabi, ker se spreminja način življenja dela itd. Še naprej jo privlači narečjeslovje in neke vrste kulturna dediščina, to je narečna frazeologija. **Vse več je tako imenovanih študijskih domačinov in turistov...** Da je tem smiselno ponuditi nekaj poljubno opisanega, ji je prišlo na misel že med pisanjem diplomske naloge in že zdaj ni pozabila nanje. "Kljub temu da gre za znanstveno delo, menim, da je privlačno tudi za manj zahtevnega bralca, saj vsebuje številne (ljudem bolj ali manj znane) zgodovinske podatke, življenjske zgodbe, anekdote in fotografije. Zapis zgodb so prilagojeni bralcu tudi tako, da je

skovanju narečnega imenoslovja lepo povezuje. K sami tematiki me je usmerjal tudi mentor doc. dr. Matej Šekli. Sprva sem k nalogi pristopila zgolj kot k zaključnemu delu dodiplomskega bolonjskega študija enopredmetne slovenistike, a ker enostavno ne morem iz svoje kože in si rada zadam narediti nekaj več, je nastalo diplomsko delo *Ledinska in hišna imena v Bovcu*, za katerega sem bila nagrajena. To mi je v ponos, hkrati pa spodbuda za nadaljevanje. Ker je bila diplomatska naloga napisana z ljubeznijo do domačega kraja, narečja in domačinov, upam, da jim bo kmalu dostopna tudi v obliki znanstvene monografije". Prav zato zatrdno ve, da se bo k imenoslovju še vračala. Sedaj dokumentirano gradivo je le drobček, glede na celoten obseg ledinskih in hišnih imen v Bovcu, vendar je kljub temu izrednega pomena, saj želo opozarja na nekdanje življenje v Bovcu. Srčno upa, da bo uspela najti čas tudi za

poizvedbo, saj se s starejšo generacijo izgublja poimenovanja oz. spomin na določena imena, ki niso več v rabi, ker se spreminja način življenja dela itd. Še naprej jo privlači narečjeslovje in neke vrste kulturna dediščina, to je narečna frazeologija.

Vse več je tako imenovanih študijskih domačinov in turistov...

Da je tem smiselno ponuditi nekaj poljubno opisanega, ji je prišlo na misel že med pisanjem diplomske naloge in že zdaj ni pozabila nanje. "Kljub temu da gre za znanstveno delo, menim, da je privlačno tudi za manj zahtevnega bralca, saj vsebuje številne (ljudem bolj ali manj znane) zgodovinske podatke, življenjske zgodbe, anekdote in fotografije. Zapis zgodb so prilagojeni bralcu tudi tako, da je

poizvedbo, saj se s starejšo generacijo izgublja poimenovanja oz. spomin na določena imena, ki niso več v rabi, ker se spreminja način življenja dela itd. Še naprej jo privlači narečjeslovje in neke vrste kulturna dediščina, to je narečna frazeologija. **Vse več je tako imenovanih študijskih domačinov in turistov...** Da je tem smiselno ponuditi nekaj poljubno opisanega, ji je prišlo na misel že med pisanjem diplomske naloge in že zdaj ni pozabila nanje. "Kljub temu da gre za znanstveno delo, menim, da je privlačno tudi za manj zahtevnega bralca, saj vsebuje številne (ljudem bolj ali manj znane) zgodovinske podatke, življenjske zgodbe, anekdote in fotografije. Zapis zgodb so prilagojeni bralcu tudi tako, da je

poizvedbo, saj se s starejšo generacijo izgublja poimenovanja oz. spomin na določena imena, ki niso več v rabi, ker se spreminja način življenja dela itd. Še naprej jo privlači narečjeslovje in neke vrste kulturna dediščina, to je narečna frazeologija. **Vse več je tako imenovanih študijskih domačinov in turistov...** Da je tem smiselno ponuditi nekaj poljubno opisanega, ji je prišlo na misel že med pisanjem diplomske naloge in že zdaj ni pozabila nanje. "Kljub temu da gre za znanstveno delo, menim, da je privlačno tudi za manj zahtevnega bralca, saj vsebuje številne (ljudem bolj ali manj znane) zgodovinske podatke, življenjske zgodbe, anekdote in fotografije. Zapis zgodb so prilagojeni bralcu tudi tako, da je

Miran Mihelič

Z 9. strani

G. A. Stasi ...

Potrebno bi bilo torej natančnejše poznanje te zanimive in dragocene krajevne zgodovine, da bi lahko s tem vedenjem razumeli posledice določenih odločitev, sedanjega stanja in mogoče celo spoznali smer, kam vse to vodi.

Iz Stasijevega izjavjanja je bilo jasno, da bi kazalo ozavestiti ljudi o bogati in raznoliki preteklosti same Gorice in njenega naravnega zaledja, saj se na tem ozemlju prepletajo različni jezikovni in kul-

turni svetovi, ki so prav zaradi tega še posebej zanimivi. Veliko je namreč različnih zgodovinskih, arhitekturnih a tudi nesnovnih spomenikov, ki raznamujejo ta prostor in ki bi jim morali poznati, da bi nam poznavanje preteklosti omogočalo jasnejši pogled v prihodnost, obenem pa nam mogoče celo nakazalo nekatere razvojne možnosti. V tem smislu je prav gotovo t. i. zgodovinski turizem vse bolj zanimiva ponudba tudi za ljudi, ki prihajajo od daleč, predvsem pa iz bivših avstroogrskih dežel, saj je Gorica še vedno v zgodovinskem spominu mesto, ki ima za nemški svet poseben čar. Po drugi strani je marsikdaj jasno, da se nekateri ljudje premalo zavedajo koristi poznavanja zgodovinske preteklosti mesta, v katerem živijo. Brez nekih korenin in brez zavesti o tej potrebi pa ni možnosti, da bi znali to preteklost ovrednotiti in in jo primerno izkoristiti za napredek družbenega, gospodarskega, političnega in duhovnega stanja Gorice in Goriške nasploh, je med drugim ugotavljal g. Stasi v svojem predavanju.

Internet je lahko izjemno nevaren

Pri objavah fotografij otrok na spletu potrebna previdnost

Svetovni trendi glede zaščite otrok pred spletnimi spolnimi zlorabami kažejo, da storilci izkoriščajo nevednost in naivnost otrok ter staršev. Na posnetkih so vse mlajši otroci, večina prijavljenih zadev pa je na tujih strežnikih. Preventiva se začne pri objavi fotografij na spletu, pri čemer strokovnjak Gorazd Božič svetuje zdravo mero skepticizma. Prijavna točka Spletno oko je lani prejela 565 prijav posnetkov domnevnih spolnih zlorab otrok, 61 so jih posredovali poli-

izmed osumljenih oseb so, denimo, našli preko milijon posnetkov spolno zlorabljenih otrok.

Storilci izkoriščajo naivnost otrok in staršev

Svetovni trendi s področja zaščite otrok pred internetnim spolnim izkoriščanjem po navedbah policije kažejo, da storilci za svoje patološke seksualne potrebe, tudi v skritih, zasebnih omrežjih za medsebojno izmenjavo posnetkov, izkoriščajo nevednost, naivnost in neizkušnost otrok, pa tudi njihovih staršev, ki jim nenadzorovano

stanejo v pornografski industriji ali pa na platformah, ki jih uporabljajo storilci spolnih zlorab otrok.

Preventiva se začne pri objavah fotografij

Preventiva se po mnenju policije zato začne pri objavah fotografij otrok na družabnih omrežjih. Tudi fotografije, ki jih objavijo starši, ker se jim zdijo zabavne, lahko nekdo izkoristi.

Na policiji opozarjajo, da na spletu objavljena fotografija tam za vedno ostane in lastnik nad njo nima več nadzora. Poudarjajo še

opozorila otrokom k previdnosti pri objavah in ravnanju na spletu ter pomen učinkovite nacionalne zakonodaje in drugih instrumentov, ki onemogočajo razširjanje fotografij in posnetkov spolnih zlorab. Božič je ocenil, da večina staršev objave otrok na internetu "malo prelahko jemlje" in se ne zavedajo, da lahko zelo hitro postanejo jevanje. Če se starši

tega zavedajo in je objava namenjena le ozkemu krogu prijateljev, to ni tako kritično. "Druga stvar pa je, če brez premisleka javno objavljajo fotografije otrok", je povedal Božič in izpo-

ciji, od domnevno nezakonitih se jih je večina nahajala na tujih strežnikih.

Policija je sicer lani zaradi kaznivega dejanja prikazovanja, izdelave, posesti in posredovanja pornografskega gradiva podala skupno 72 kazenskih ovadb. Ob tem še 110 ovadb za spolni napad na osebo mlajšo od 15 let in eno ovadbo za pridobivanje oseb, mlajših od 15 let, za spolne namene.

Po podatkih prijavnih točk Spletno oko so tipične žrtve spletnih spolnih zlorab dekleta, stara med 11 in 15 let, prevladujejo pa posnetki, ki prikazujejo otroke v erotičnih položajih. Lani so bile žrtve v sedmih odstotkih stare od 16 do 18 let, v 39 odstotkih od 11 do 15 let, v 31 od sedem do deset let in v kar 23 odstotkih do šest let. Posebej zaskrbljujoč je zadnji podatek, saj je bilo leta 2014 takšnih žrtv en odstotek. Na prijavi točki so v devetih letih delovanja obravnavali 4915 prijav posnetkov spolnih zlorab otrok. V 1354 primerih so podatke posredovali policiji. Največ prijav je bilo leta 2012, in sicer 1127.

Spolne zlorabe na spletu globalna kazniva dejanja

Policija po oceni, da gre za posnetke oz. fotografije spolnih zlorab otrok, v večini prijav podatke posreduje tujim varnostnim organom, saj se IP naslov v času pregleda nahaja na tujem strežniku, so pojasnili za STA. V primeru spolnih zlorab na spletu gre tako po njihovih navedbah za "globalna" kazniva dejanja, za preiskovanje katerih je nujno mednarodno sodelovanje preiskovalnih organov. Če ugotovijo, da je bilo kaznivo dejanje izvršeno v Sloveniji, začnejo s predkazenskim postopkom in postopki za identifikacijo žrtve. Cilj namreč ni le odkritje storilcev, ampak predvsem zaščita otrok. Ob tem na policiji poudarjajo, da lahko pri enem kaznivem dejanju odkrijejo več sto ali več stotisoč posnetkov, tudi z različnimi vsebinami. Pri eni

dopuščajo brezbržno rabo interneta.

Nekateri storilci prodajajo ilegalne posnetke ali posnamejo svoja seksualna izživljanja nad otroki kot vstopnico za vstop v ilegal-

ne internetne forume. Takšnim posnetkom po navedbah policije storilci zlorab pravijo "trofeje", na forumih pa se nahaja še več "svežega" gradiva.

Tudi vodja nacionalnega odzivnega centra za obravnavo incidentov s področja varnosti elektronskih omrežij in informacij SI-CERT Gorazd Božič je v izjavi za STA poudaril, da se spletne spolne zlorabe otrok ne dogajajo odprto na spletu, pač pa v zaprtih združbah, ki si te informacije izmenjujejo na prikritih forumih in omrežjih. Prav zato je v te kroge težko prodreti in izkoreniniti tak kriminal.

Na policiji so spomnili še, da zaradi razširjenosti mobilnih naprav in interneta otroci veliko časa namenijo navezovanju stikov. Objavljajo fotografije in osebne podatke, kar pa nekdo lahko izkoristi.

Pogosta oblika spolnega izkoriščanja je namreč t. i. izsiljevanje s posnetki. "Prijateljstvo" se prične tako, da žrtve pošlje intimno fotografijo. Storilec v zameno, da fotografije ne objavi, zahteva denar, ali pa še več fotografij oz. posnetkov intimnih delov telesa žrtve. Ti pogosto pri-

stavil zlasti nevarnost med poletnimi počitnicami, ko objavljajo fotografije s plaže, v kopalkah in podobno. Takšne fotografije po njegovem mnenju lahko pridejo v zaprte skupine storilcev spolnih zlorab otrok.

Reči, da se ničesar ne sme objavljati, bi bilo po Božičevem mnenju preveč radikalno, zdravo mero skepticizma pa je dobro imeti. Po njegovih besedah je pred objavo treba vedno razmisliti, ali bi to fotografijo izobesili tudi na neko oglasno desko ali ne. "Če vam ob tej misli ni prijetno, se je boljše zadržati in je na internetu oz. družabnih omrežjih ne objaviti", svetuje.

Tako kot nam je internet omogočil vsakodnevno lažjo komunikacijo, je namreč olajšal komunikacijo v kriminalne namene. Tudi pri spletnih zlorabah otrok je omogočil bolj preprosto izmenjavo materiala v kriminalnih združbah, ki se s tem ukvarjajo, je pojasnil Božič.

"Nož lahko uporabljate v kuhinji ali pa z njim tudi nekoga ubijete. To torej ne pomeni, da je nož sam po sebi slab in da je treba vse nože prepovedati", je ponazoril uporabo interneta.

V postnem času se spomnimo tudi trpljenja in smrti naših vojakov na soški fronti v prvi svetovni vojni

Zaskrbljenost, kam bodo Slovenijo uvrstili v prenovljeni EU

Postni čas z odrekani, raznimi samoomejevanji, zbiranjem in razdeljevanjem pomoči revnim in ponižanim ljudem, je zagotovo najbolj koristen in human proces, ki zdaj poteka v Sloveniji. Vanj sodi tudi Akcija z naslovom 40 dni brez alkohola. Naslov te teme je Izberi prav, Bodi z mano. Po podatkih Nacionalnega inštituta za javno zdravje se v Sloveniji zaradi alkohola vsak dan v bolnišnicah zdravi 10 oseb, umre pa dve. Zaradi prometnih nesreč, ki so jih povzročile opite osebe, vsako leto umre 75 ljudi. Če vse posledice seštejemo ugotovimo, da vsako leto v povprečju umre 900 Slovencev zaradi alkohola. K sodelovanju v akciji 40 dni brez alkohola je pozvala tudi Slovenska karitas. V njej menijo, "da lahko občasno zmolimo za božje usmiljenje do alkoholikov, lahko jim ponudimo svoj topli pogled, lahko prisluhnemo njihovi stiski, da na primer ne zmorejo poti k ozdravitvi, lahko jih celo zaščitimo v javnosti. Vsekakor pa v postnem času, približevanju Velike noči, ne uživajmo in ne ponujamo alkohola".

Andrej Praznik je v Naši družini, mesečni prilogi tednika Družina, zapisal, "da si tudi trpljenje naših prednikov, vojakov na soški fronti, med prvo svetovno vojno, zasluži, da si ga v postnem času spomnimo v molitvi. Morda na Mengorah, kjer je najstarejša božjepotna cerkev na Tolminskem, pod njo pa eden najlepših križevih potov v Sloveniji. Andrej Praznik zatrjuje, "da se na Mengorah lahko kaj naučimo, razmislimo o življenju, in se morda za korak ali dva približamo Bogu". Obdobje molitve za nerojene otroke, ki je tudi del postnega obredja, se je začelo 1. marca, in

bo trajalo do 9. aprila. V tem času prostovoljci vsak dan od 9. do 12. ure molijo in miroljubno bdijo v bližini Ginekološke klinike v Ljubljani.

Med političnimi dogodki v prejšnjih dneh je zagotovo bil najpomembnejši obisk dveh vodilnih osebnosti evropske povezave, predsednika evropske komisije (vlade) Jeana-Claudia Junckera, in Antonia Tajanija, nove-

Jeana-Claude Juncker in Antonio Tajani

ga predsednika evropskega parlamenta. Našim oblastnikom sta predstavila t. i. Belo knjigo s predlogi prihodnje organizacije in usmeritve EU. Najprej je kazalo, da bo njun obisk le pretežno formalne in protokolarne narave, toda zaradi vztrajanja slovenskih sodržavnikov, sta se obvezala, da bo Evropska komisija ponovno obravnavala status terana, kot izvirnega slovenskega vina in blagovne znamke, in poudarila, da bi morali obe državi, Slovenija in Hrvaška, sprejeti odločitev arbitražnega sodišča o meji med državama. Takšno prepričanje visokih evropskih politikov, je takoj povzročilo proteste in tudi žaljive odmeve vlade in celotne politike na Hrvaškem. Med največjimi

protestniki je bila nekdanja hrvaška premierka Jadranka Kosor, ki se ji je naš državni poglavar Borut Pahor v obdobju njenega vladanja, tako rad dobrikal. Na Hrvaškem sicer nenehno ponavljajo, da razsodbe o meji med državama ne bodo sprejeli in upoštevali. Predsednik Republike Borut Pahor je bil s predlogi v Beli knjigi o reformi EU razočaran, "ker je

vije zavzeli za osamosvojitve Slovenije, zdaj pa je čas, da se zavzamemo za osamosvojitve, za neodvisnost in samostojnost Evrope oz. Evropske unije. Če ne, bo Slovenija ostala brez zaščite". O preobrazbi EU nekateri v Sloveniji menijo, da bo najbolj verjetno nastala t. i. Evropa več hitrosti. Ta naj bi pomenila edino možnost, da se povezava sploh lahko nadaljuje. Evropa več hitrosti naj bi sestavljala manjša skupina največjih in najbolj razvitih držav, druge pa bi ostale na obrobju oz. na periferiji povezave. Najbolj pomembne evropske države bi v EU bile Nemčija, Francija in tudi Italija, v njihov krog pa bi se rada uvrstila tudi Slovenija, za kar se pogosto zavzema zlasti predsednik Borut Pahor. Toda o mestu Slovenije v spremenjeni EU ne bo odločala Slovenija, ker bodo za to pristojne vse članice poveza-

pričakoval več". Kot je znano on predlaga, da bi evropsko povezavo preoblikovali v nekakšne Združene države Evrope. Vendar zdaj poudarja, da je zanj in za celotno Slovenijo, ne gleda na to, kako kdo ocenjuje podrobnosti, EU pomembna, "ker pomeni več miru, več varnosti, več blaginje". Gostoma iz Bruslja je naš državni poglavar predstavil tudi t. i. Ljubljansko pobudo za novo evropsko ustavo, a o njej, tako kaže, se predsednika evropske komisije oz. parlamenta, nista izrekla. Pač pa se zdi tehtno mnenje, ki ga je o evropski povezavi zapisal akademik Tine Hribar. Naslednje je zapisal v sobotni prilogi časnika Delo, 4. marca: "Pred tridesetimi leti smo se v 57. številki Nove re-

ve, zlasti pa največje med njimi. Zaradi tega se zdaj vsi pri nas, politiki in javnost, soočajo z vprašanjem, kam bo v reformirani EU Slovenija uvrščena.

V razmerju med Slovenijo in EU obstaja še en pomemben dejavnik, z razsežnostmi v domači in mednarodni politiki. To so ostaline nekdanje totalitarne države in oblasti, ki upravljajo sedanjo Slovenijo in povzročajo sumničenja in nelagodja v mednarodni politiki, tudi v EU in Zvezi Nato. To je bilo znova ugotovljeno na posvetu ob 30. obletnici izida znamenite 57. številke Nove revije, ki ga je pred nekaj dnevi priredila Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Akademik dr. Stane Granda je v tedniku Demo-

mesto. Za srečen zakon se je potrebno finančno in čustveno na spoštljiv način osamosvojiti od staršev. Stantičeva sta dolgoletna pričevalca na seminarjih gibanja Družina in Življenje. Kot pričevalski par sodelujeta tudi po župnijah in pomagata pri odpiranju novih zakonskih skupin. Zakonska skupina je po njenem mnenju odlična priložnost za rast odnosa med možem in ženo, je učilnica življenja, kjer zakonski pari spoznavajo božji načrt in pridobivajo praktične veščine za gradnjo odnosa.

Bogoslužje, pri katerem je s slavnim pesmijo sodeloval domač ansambel iz Mirenskega Gradu, je vodil koprski škof Jurij. V nagovoru se je naslonil na nedeljsko božjo besedo in jih opogumil za zvestobo. Ob koncu se je z vsakim parom osebno srečal in jih blagoslovil. Duhovno bogat dogodek je tako prispeval k vrednotenju krščanskih zakoncev in vrednot, kot so ljubezen, družina, zvestoba, odnos, da bi jim še naprej vztrajno sledili.

Bogoslužje, pri katerem je s slavnim pesmijo sodeloval domač ansambel iz Mirenskega Gradu, je vodil koprski škof Jurij. V nagovoru se je naslonil na nedeljsko božjo besedo in jih opogumil za zvestobo. Ob koncu se je z vsakim parom osebno srečal in jih blagoslovil. Duhovno bogat dogodek je tako prispeval k vrednotenju krščanskih zakoncev in vrednot, kot so ljubezen, družina, zvestoba, odnos, da bi jim še naprej vztrajno sledili.

kracija zapisal, "da bi posvet moral spodbuditi zresnjenost, priznanje napak in še bolj pomanjkljivosti. Iz posipanja s pepelom bi morala vznikniti trdnejša in odločnejša vera v naše državljansko in narodno vstajenje. Spodbuditi bi morala občutek odgovornosti slovenskih državljanov do lastne države. Te, ki prvi pogoj uresničitve naših pričakovanj, nam bolj manjka kot vse drugo". Akademik dr. Stane Granda je zaradi stanja in razmer v Sloveniji prepričan, "da se je France Bučar z razglasitvijo konca državljanske vojne v naši državi zmotil. Slednja namreč še poteka, v novi obliki in vsebini. Opozicija, kraljica demokracije, je obravnavana kot sovražnik države. Žrtve nadaljevanja državljanske vojne so pomanjkanje demokracije, pravna država, ki jo duši sodstvo, ki je v začetku 50-let kot udarna pest revolucije zamenjalo množično policijsko represijo. Vse to pa občuti

tudi zgodovinarje". Najvišji predstavniki EU sicer zatrjujejo, da nimajo pristojnosti za ocenjevanje stanja in razmer v državah članicah povezave, kljub temu pa ne more biti slučajno, da Slovenijo pogosto omenjajo kot sporno državo v evropski povezavi. Bila naj bi tudi edina socialistična država, ki se je še ohranila v Evropi.

Med aktualnimi dogodki, ki jih obravnavajo v vladi in politiki, je tudi predlog stranke DESUS o ponovni uvedbi obveznega služenja v vojski. Predsednik države Borut Pahor, ki je po ustavi tudi vrhovni poveljnik oboroženih sil, se je opredelil zoper obvezno služenje vojske.

Vlada in sindikat zdravnikov in zobozdravnikov, Fides, sta dosegla delni dogovor o gmotnih in drugih zahtevah zdravstva, zaradi česar je Fides možnost stavke preložil za naslednjih šest mesecev.

Marijan Drobež

Krajani Rožne Doline iščejo vsebino za stavbo nekdanje judovske mrliške vežice

Judovsko pokopališče v Rožni Dolini pri Novi Gorici je edinstven spomenik judovske kulturne dediščine na Slovenskem. K pokopališču sodi tudi manjša stavba, ki je nekoč služila kot mrliška vežica; danes je obnovljena in v lasti Krajevne skupnosti Rožna Dolina. Ta jo je oddajala za gostinski lokal, zdaj pa bi radi našli drugo vsebino.

Krajevna skupnost Rožna Dolina skupaj z Mestno občino Nova Gorica in Zavodom za zaščito kulturne dediščine tako išče primerno dejavnost za stavbo. V javni razpravi, ki so jo v Krajevni skupnosti Rožna Dolina pripravili v sredo zvečer, so zbrani krajanje menili, da je oddaja v najem edina možnost, da dobijo dovolj sredstev za njeno vzdrževanje.

Krajevna skupnost Rožna Dolina upa, da bo v stavbi lahko obdržala prostor zase, kot je bilo to doslej. Vsekakor pa v njem ne bo več igralnice, ki je vseh 15 let delovanja povzročala spore. Večina je namreč menila, da igralniška dejavnost ni primerna v stavbi, ki je nekdanje služila kot mrliška vežica. Kasneje je v njej deloval gostinski lokal, ki je za nekatere krajanje še danes sprejemljiva dejavnost. Do stavbe, ki je bila leta 1985 zaščiten kot kulturni spomenik lokalnega pomena, je Krajevna skupnost prišla z darilno pogodbo. Poklonila jim jo je judovska skupnost v zameno za vzdrževanje pokopališča ob mrliški vežici. Pokopališče je zapuščeno, zadnji pokop na njem je bil leta 1947.

Zaradi pomena stavbe si nekateri v njej zamišljajo manjši muzej ali vsaj sobo v spomin na nekdanjo judovsko skupnost v sosednji Gorici, ki je danes skorajda ni več. Kot možnost omenjajo tudi, da bi v njej uredili prostore za turistično dejavnost, ne nazadnje bi lahko tu dobil prostor zavod za turizem, katerega ustanovitev načrtujejo na Goriškem, je v razpravi spomnila mestna svetnica Damjana Pavlica.

Pokopališče v Rožni Dolini je največje ohranjeno judovsko pokopališče v Sloveniji, je pojasnil zgodovinar in raziskovalec judovske dediščine na Goriškem Renato Podbersič. Sodi tudi med bolj ohranjena v srednji Evropi. Skupaj s sinagogo iz sredine 18. stoletja v italijanski Gorici predstavlja edini ostanek nepremične kulturne dediščine, ki je nekdanje pripadal zaokroženi judovski skupnosti v Gorici, danes pa je razdeljen med dve državi, članici Evropske unije.

V času soške fronte med prvo svetovno vojno se je pokopališče po padcu Gorice in pomiku fronte proti vzhodu jeseni leta 1916 znašlo na sami frontni črti. Na tedanjih vojaških zemljevidih je videti, da so imele avstro-ogrsko enote svoje prve položaje na vzhodnem, italijanske pa na zahodnem delu pokopališča. Obe vojski sta se trudili spoštovati pokopališče, judovska mrliška vežica pa je bila po besedah Podbersiča zaradi obstreljevanja uničena.

Mirenski Grad

Doživeto srečanje za zakonce ob prazniku sv. Valentina

Božjega blagoslova, ki ga je podelil koprski škof msgr. Jurij Bizjak, so bili deležni številni zakonci, ki so se odzvali vabilu in ob priložnosti sv. Valentina obiskali Mirenski Grad. Duhovniki iz goriškega pastoralnega okrožja so organizirali srečanje za zakonce, pare in zaljubljenca, ki je vključevalo pričevanje zakoncev Stantič iz Komna in sveto mašo s posamičnim blagoslovom.

Mitja in Martina Stantič iz Komna sta udeležence nagovorila pod naslovom Najina ljubezen ni slučaj. Spomnila sta na prve strani Svetega pisma in sporočilo, da je vsak človek ustvarjen po božji podobi ter da sta mož in žena poklicana, da bi s svojim

življenjem to božjo podobo odsevala. Poudarila sta, da sta zakonca drug drugemu velik dar, darilo iz rok popolnega darovalca in da je ta dar potrebno negovati (prim. "Dober dar in popolno darilo prihaja od zgoraj, od Očeta luči..."). Bog je moža in ženo poklical tudi k rodovitnosti, da bi bila starša in nosilca

vzgoje in bi svojim otrokom in bližnjim gradila "dediščino, ki nikoli ne mine". Prisotni so lahko utrdili zaupanje v božji načrt, ki ga ima Bog za vsak par, ter prisluhnili, kako ga lahko ob Svetem pismu zakonca živita. Velja spomniti na vrstice, da bo mož zapustil starše in se pridružil svoji ženi, da bosta eno

Jba

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (51)

Mariza Perat

LORETO

Je zelo priljubljen in tudi zelo obiskovana Marijina božja pot. Mnogi Loreto imenujejo tudi Italijanski Lurd, ker sem, podobno kot v Lurd, prihajajo vlaki z bolniki. Večkrat se tudi tu zgodijo čudeži. Loreto stoji na griču v bližini Jadranskega morja v pokrajini Ancona. Slovijo po svoji veličastni baziliki, v kateri je ohranjena "Nazareška hišica". Marijino svetišče v Loretu ni nastalo na podlagi prikazovanj kot večina drugih svetišč. V Loretu se češčenje Božje Matere istovetno z oznanjenjem nje-

Loreto

nega Božjega materinstva, ki se je uresničilo prav v nazareški hišici. Velicina lavretanskega svetišča izhaja zato iz svete hišice, kjer je Devici Mariji po angelu Gabrijelu bilo oznanjeno, da bo postala Božja Mati. Zato je lavretansko svetišče najtesneje povezano z Nazaretom oziroma s Sveto deželjo, saj se v njegovem osrčju hrani prostor, v katerem je od svojega tridesetega leta starosti bival Božji Sin sam. Lahko zato po pravici rečemo, da je lavretansko svetišče krona vseh ostalih Marijinih svetišč.

Po Marijinem Vnebovzetju so apostoli nazareško hišico spremenili v kapelo. V 4. stol. je Sveto deželjo obiskala cesarica sv. Helena in tu dala zgraditi več bazilik, med temi tudi baziliko na kraju Gospodovega učlovečenja. O nazareški hišici imamo poročila tudi pozneje. Okrog leta 670 je v Nazaret poromal francoski škof Arkulf. Njegovo romanje je opisal opat Adaman, ki pravi: "Sredi Nazareta stoji velika cerkev, v kateri je bil odvojen Zveličar".

Ko so ob koncu X. stol. v Sveto deželjo prišli križarji, je ta cerkev zelo verjetno bila porušena, zato so križarji zgradili novo.

Leta 1106 in 1107 je Svete kraje obiskal ruski iguman Danijel, pravoslavni predstojnik samostana, ki zelo podrobno opisuje nazareško hišico in baziliko nad njo. Zgodovinsko je dokazano, da so v času, ko je hišica izginila iz Nazareta, muslimani mesto zavzeli in porušili tudi cerkev Gospodovega učlovečenja. Takrat, leta 1291, je nazareška hišica bila čudežno prenesena iz Nazareta. Splošno mnenje je, da so jo prenesli angeli. Vsekakor je zanimivo, da vsi romarji, ki so Nazaret obiskali pred omenjenim datumom, omenjajo nazareško hišico, medtem ko po letu 1291 o tej nihče več ne govori.

Iz Nazareta je hišica bila prenesena na Trsat nad

Reko. Da je hišica pristala na Trsat, o tem so si edini vsi zgodovinarji. Trsat namreč omenjajo kot kraj v "Iliriji" nad mestom Reko.

Kot piše p. Hajnšek, je zgodovinsko dokazano, da leta 1288 na Trsat Marijine cerkve še ni bilo, ampak je tu bila samo župnijska cerkev sv. Jurija. Leta 1420, piše še p. Hajnšek, pa je papež Martin V. (1417-1431) podelil posebne odpustke vsem vernikom, ki bodo na obletnico posvečenja v njej molili in prispevali za popravila in vzdrževanje "Marijine cerkve na Trsatu". To pomeni, da je tu, poleg župnijske cerkve sv. Jurija, bila pozneje zgrajena še cerkev, posvečena Materi Božji. Omenjena cerkev je torej leta 1420 bila že stara, če jo je bilo treba popravljati. Iz tega lahko sklepamo, še pravi p. Hajnšek, da je cerkev bila zgrajena vsaj dobrih sto let prej, torej kmalu po prenosu Marijine hišice na Trsat.

Kako pa bi bilo, ko je hišica prispela na Trsat? Dne 10. maja 1291, bila je sobota, so drvarji v dolini Dolač, na vrtu vdove Agate, opazili hišico, ki je do takrat še nikoli niso videli. Presenečeno so ugotovili, da hišica stoji na tleh brez kakšnega temelja ali podstavka. Vstopili so vanjo in takrat so opazili, da je hišica pravzaprav kapelica. V njej sta bila lesen križ ter oltar, na oltarju pa Marijin kip z Detetom. Drvarji so v pobožni molitvi poklekali, zatem pa odhiteli k sosedom ter jim povedali o nenavadni hišici, ki se je tako nenadoma znašla pri njih. Seveda so vsi takoj pohiteli v dolinico, da bi tudi sami videli skrivnostno hišico. Kmalu

Trsat

so se tudi oni prepričali, da hišica stoji na tleh tako, kot bi jo bil nekdo postavil tja. Toda kdo? Odpravili so se k domačemu župniku, ki je že tri leta ležal bolan brez upanja na ozdravljenje in mu hiteli pripovedovati o neznani hišici, ki se je tako nenadoma znašla pri njih. Župnik, Aleksander Žoržević, pa se njegovemu pripovedovanju niti najmanj ni začudil, ampak je presenečenim župljanom izjavil, da je to Marijina hišica, ki so jo angeli iz Nazareta prinesli na Trsat. Ljudje so se spogledali. Prepričani so namreč bili, da se bolnemu župniku blede.

/ dalje

Z 8. strani

Letos nagrajeni ...

V filmu o Srebrenici iz leta 2015 je objavil srhljiva pričevanja tistih, ki so ušli iz brezen, v katerih je končalo na tisoče pobitih Bošnjakov. Leta 2016 je objavil film z naslovom Skrivni načrti Radovana Karadžića, v katerem so bili prvič objavljeni tajni posnetki pogovorov Karadžića z Miloševićem in poveljniki JLA, ki so načrtovali in izvedli etnično čiščenje v Bosni in Hercegovini. Film je doživel izjemen odziv zlasti v BiH, kjer si ga je ogledalo več deset tisoč gledalcev, o njem pa so veliko poročali tudi bosanski mediji. V lanskem letu je objavil odmeven dokumentarni film o JLA, v katerem je razkril počelo in neslaven propad vojske komunistične Jugoslavije ob razpadu države. Areh se je v svojih dokumentarnih delih o tragediji v Srebrenici in o odgovornosti Radavana Karadžića izkazal s poglobljenim razumevanjem obravnavane teme. Podobno je bilo ob dokumentarcu o JLA, le da se je tu znašel pod plazom napadov določenih političnih grupacij, ki jih moti avtorska kritika komunističnega režima in njegove vojske. Predvsem zato, ker so se v njem znašli tudi nekateri slovenski partijski veljaki iz časov nekdanje Jugoslavije in njihova neslavna vloga zoper slovensko demokracijo in osamosvojitve. Napadi na film so predvsem pokazatelj, kako močni in vplivni skušajo biti nosilci nekdanjega nedemokracijskega režima".

Brecelj (1953) se je že kot dolgoletni novinar in urednik na Primorskem dnevniku podrobno zanimal za dogodek, ki ga je izčrpno zgodovinsko raziskal, leta 2016 pa rezultate svojega dela javnosti predstavil v knjigi Anatomija političnega zločina, ki je izšla pri Založbi Mladika.

Brecelj je preučil številne arhivske dokumente in osebna

Valentin Areh

pričevanja o umoru mladih zakoncev dr. Stanka Vuka in Danice Tomažič ter njenega znanca iz Ljubljane dr. Draga Zajca marca 1944 v Trstu. Dogodek je desetletja buril duhove, saj njegove okoliščine nikoli niso bile pojasnjene. Brecelja so gnale nesprijetne ugotovitve preiskovalnega sodnika, ki je menil, da je šlo za rop, izsledki policijske preiskave, ki so to ugotovitev demantirali, in politično nastrojene javne izjave po dogodku. Avtor v prvem delu knjige pred-

stavi izsledke policijske in sodne preiskave, predstavi življenje žrtev in odziv javnosti na zločin. V drugem delu kritično pretresa dozdajšnje najbolj razširjeno razlago, da so umor zagrešili nasprotniki Osvobodilne fronte (OF), torej slovenski četniki ali domobranci, v tretjem delu pa prek obsežnega arhivskega gradiva iz fondov Komunistične partije Slovenije (KPS), OF in Varnostno-obveščevalne službe (VOS), medijskih objav ter osebnih pričevanj postreže z rekonstrukcijo dogodka, v skladu s katero so trojico umorili pripadniki VOS.

Brecelj ugotavlja, da so komunisti umor izvršili zato, ker so se žrtve pripravljale na odhod od partizane. Navaja, da bi lahko zlasti Vukov vstop v OF "načel politični monopol KPS nad osvobodilnim gibanjem, saj bi z njim prišel v partizane politično ambiciozen človek, ki je užival široko podporo v krščansko-socialnih krogih na Primorskem in ki si ni pomišljal odpirati občutljivih vprašanj, kakor je bila likvidacija 14 Cerkljanov na začetku februarja 1944, po krivem obsojenih, da so izdali partijsko šolo v Cerknem. To pa se je očitno križalo s komunističnim načrtom revolucionarnega prevzema oblasti".

Knjigo poleg predstavljenega obsežnega arhivskega gradiva - policijskih zapisnikov, skic, poročil, fotografij - odlikuje poglobljeno avtorjevo razumevanje tistega časa, odnosov in okoliščin, v katerih je bil umor izveden, ter sinteza, ki pomembno osvetljuje dogodek, način delovanja vpletenih in takratnega političnega sistema...

Vsem trem nagrajencem iskreno čestitamo!

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (145)

NATUROPATIJA JE POGLED V PRIHODNOST

Človek kot celota se med naturopatskim pregledom sestavi. Najprej naturopat opazuje dele telesa, vsak mu nekaj govori, fizično in emocionalno, potem naturopat to govorico delov telesa sestavi skupaj in ugotovi, da vsak del odgovarja naslednjemu. Človek je sestavljanka različnih delov, ki tvorijo celoto in spadajo skupaj. Celota priča o eni in isti težavi, ki se zrcali fizično, psihično in emocionalno.

Ko naturopat to dojame, spozna, kje tiči pravi primarni vzrok določene težave.

Sledijo napotki, ki so vedno celostni, kako si lahko doma pomagamo, da vzrok vseh težav odpravimo. Napotki so vezani na prehrano, piščalo, samomasazo, oblike, kopeli, floriterapijo, telesno vadbo itd. Vedno so celostni in vključujejo celoto in emocionalni svet, predvsem za odpravljanje blokad. Sledi učenje; naloga naturopata je namreč tudi ta, da uči posameznika, kako se opazovati, kako spoznati svoje šibke točke in jih preventivno obvladovati.

Človek postane manager svojega telesa, pridobi na samozavesti in zaupanju vase, saj končno ima lastno telo pod nadzorom, končno ve, zakaj se mu določene stvari dogajajo in kako jih lahko obvlada. Nekaj nazornih primerov:

1) Do mene je prišla gospa, ki je imela težave s ščitnico, hipotirozo, imela je mastne lase, tožila je, da je nervozna, nepotrpežljiva, da trpi za sindromom nemirnih nog, si od otroštva grize nohte, da se ji solzi desno oko, se večkrat čez dan zelo razjezi in ima občutek, da je nihče ne upošteva.

Vprašala sem jo, kako ji je bilo v otroštvu. Odgovorila je, da so bili njeni starši sicer prisotni, da je bila navidezno lepa družina, vendar je bil oče zelo strog in je ni nikdar pohvalil, da ni bila nikoli dovolj dobra. Njena mama je bila zelo stroga in natančna ženska, ki je ljubila red v hiši. Nikoli niso imeli pomanjkanja in že kot otrok je tudi veliko potovala.

Pregledala sem njeno telo. Vsak del njenega telesa je govoril o deficitu jeter z veliko temnimi hrpavimi pikami po telesu, njen vrat je bil gubast, kot bi jo nekaj dušilo, da noče ven, njena koža je bila temne barve, bila je suhe koščene postave,

lasje mršavi, mastni, pogled jezen in žalosten.

Bila je jezna na cel svet.

Povedala sem ji, da je ponosna, a občutljiva oseba, ki bi rada vsem ugajala, a vendar ni ugajala tistemu, ki se mu je najbolj želela približati - očetu. Zato je prevzela nase strogost do same sebe. Grizla si je nohte kot akt samopoškodovanja, ker je okolica ne odobrava, je ne sliši od vedno!

Fizični znaki nemirnih nog so tesno povezani z deficitom jeter.

Gospa je preejala jetrni jedilnik, ki se ga je držala 100 % 6 mesecev. Izvajala je kopeli iz njivske preslice 1-krat na teden. Dala sem ji tudi Bachove kapljice za odpravo vseh blokad iz otroštva, da bi našla odobravanje in gotovost v sebi.

Po 10 mesecih se je gospa vrnila na kontrolo spremenjena, mirna, vesela, nohtov si ne grize več, nemir je zapustil njeno telo. Česa se mora paziti? Deficita jeter, skratka živil, ki energetsko obremenijo jetra. Njihovo količino je postavila na spodnjo mejo, uživa jih občasno.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljč, e-mail palj@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Pravni zastopnik Marko Tavčar

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRRESO

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 7. marca, ob 14. uri

Čaroben, a samotni kraj

V dolini Idrije (Judrio) (2)

Dolina Idrije je radodarna do pohodnikov, popotnikov in vseh tistih, ki ljubijo tišino in poti, tudi take, ki so včasih brez cilja. Na italijanskem bregu jih je kar nekaj, ki se vijejo po sončnih in s kostonji poraščenih pobočjih od Stare Gore, nato pa naprej proti Humu, Tarbiju, pa do Klobučarjev in Solarij. Glede Klobučarjev, vasi Benečani pravijo tudi Brieg, sem kar dolgo, brezuspešno iskala, od kod to nenavadno ime. Težko si namreč predstavljam, da bi, v tej osamljeni vasi sredi gora, ki je nekdanj po vsej verjetnosti premogla kar lepo število obdelanih površin in živine, kdorkoli izdeloval klobuke. Morda pa vendar... slamate.

Dva bregova, dva svetova, pravijo. V našem primeru celo dve državi. In drugačni običaji, navade, čisto drug življenjski standard. Levi breg umira. Neustavljivo, brezupno umira. Dokler se ob Idriji prideluje vinska trta, je še nekaj življenja. Pravezprav bogastva. Hiše so lepe, velike in udobno grajene, pa čeprav se že na veliko govori o krizi in mnogo pridelovalcev že prodaja svoje vinograde. Prihajajo Kitajci, Japonci, celo iz Tajske prihajajo in kupujejo. Kupujejo predvsem ljudje, ki ne živijo tu, ki bodo samo izkoriščali zemljo in služili dobičku. Dobiček za vsako ceno. Vinska industrija. Za denar, za prekleti denar. In narava se nekako spreminja v tovarno, v proizvodni obrat. Ravno pred meseci nas je prijatelj Moreno razveselil z novico, da bo družina z otroki bajje kupila zapuščen agriturizem v naši vasi, da bo tam prebivala. Z možem sva se razveselila, otroci, smeh, veselje, petje, življenje. Vsega tega pri nas primanjkuje, tišina in ropot traktorjev nas

dušijo. Nazadnje niso kupili. Zaradi škropiv. Stavba je ostala prazna, kot je praznih več kot polovica hiš v naši vasi. Nekateri so zaprte, nekatere propadajo, nekatere služijo le avgusta, ko pridejo vikendaši. In je mesec dni glasno in veselo. Potem spet tišina, ki s temo in mrazom postane vse bolj moreča. Bajje je imel prav moj prijatelj Jurij, ki mi je govoril, da sem veseljak, da ljubim ljudi in nisem za te kraje. Rovte jim pravi on.

Čim globlje greš proti izviru hroudurnika, tem slabše je. Ograde in polja, ki so bila nekdanj obdelana, zarašča robida. Vse več je je, tako da se naši prijatelji iz Trsta veselijo, kako bodo nabrali polno košaro robidnic. In potem doma kuhali marmelado. Robidnic v mestih primanjkuje, namreč. Ampak robida je rakova tvorba teh dolin, je bolezen, ki ubija, ki uničuje, ki pustoši. Na teh terasah je rasla nekdanj zelenjava. fižol, krompir. Ljudje so živeli od teh pridelkov. V vaseh je bilo veselo. Življenje je bilo trdo. A vseeno, živelo se je.

Od Praprotnega naprej gre asfaltna cesta proti Podarskiji (Podresca). Ob njej dvoje naselji, Bodigoji in Kras (Cras),

vsaka vas ima dve hiši, no recimo tri, čeprav niso vse obljudene. Sprašujem se, kako to, da sta ti dve naselji tako majhni in tako blizu drugemu. Saj bi lahko bila ena sama vas, z enim samim imenom. Skregali so se, pripovedujejo krajanj. Tiste, ki so prebivali spodaj, ob cesti, je bilo sram imena Kras in so se zato odločili za Bodigoje. Ne vem, zakaj naj bi bilo ime Kras sramotno, bojim pa se,

da bo čez nekaj desetletij to vprašanje čisto brez pomena. Od Bodigojev in Krasa bodo ostale samo ruševine. Ob strmi cesti, ki je občina že leta ne vzdržuje več. Dvoje vasi, ki sta bili med seboj skregani. Pot, ozka in ob robih zaraščena, se zajeda v dolino, Korada se dviguje strmo na desnem bregu, nekje nad nami je slutnja Stare Gore. Po nekaj kilometrih smo v Podarskiji, Podresca v italijanščini. Teh nekaj hiš je zares lepo obnovljenih, videti je, da tu gradbeniki niso štedili z denarjem. Zlata tabla

nosi napis Centro studi Podresca. Skraj nihče od krajanov točno ne ve, za kaj gre. Bajje je organizacija članica Unesca in je deležna vseh vrst državnih prispevkov. Nekje na spletu piše, da se ukvarja z vzgojo, družino in medčloveškimi odnosi. Člani zagovarjajo vrnitev k naravi, k biološkemu kmetijstvu in si želijo ohraniti krajevno arhitekturo. Kaj naj rečem. Pohvale vredna načela, ko bi vse skupaj ne bilo zaprto za visokimi zidovi, ki, vsaj po mojem skromnem mnenju, nimajo nikakršnega stičišča s tistimi zdesetkanimi prebivalci, ki še živijo na teh pobočjih. Ustanova, ki je namen sama sebi, veliki, prestižni avtomobili, ki se prerivajo po ozki cesti ob Idriji vsak vikend. In dolina, ki umira. Kljub organizaciji, ki naj bi bila včlanjena v Unesco. In prazne besede o bio kmetovanju, medtem ko škropiva poljni zrak in vodo.

Od glavne ceste, če jo že tako imenujemo, ki se vije med gosto rastjo, pod neskončno zelenimi pobočji, ki na prvi pogled nimajo konca, in reko, ki teče globoko v objemu travnikov in skal, gre navkreber kar veliko poti, največ asfaltnih, nekaj celo makadamskih. Nad dolino, na travnatih terasah in na strminah, samevajo vasi. Od nekaterih so ostale samo razvaline, drugod životarijo starejši posamezniki. Po dva prebivalca največ, pa les in kamenje, ki počasi propada. In robida. Čez nekaj let, ko tudi teh po-

gumnih, trdnih korenin ne bo več, bo zelenje prerasl zidove in počasi bo konec. Vsega.

Prepotišče ali Muči, je skoraj neobljudena vas nekaj korakov pod Staro Goro. Hiše, ki razpadajo, ograja s prašiči. Enega zadnjih prebivalcev, ki je z jato gosi živel na robu vasi, sva z možem spoznala prvo leto, ko sva se preselila sem, na rob Benečije. Rešil naju je pred napadalno gosjo toplo in naju prijazno ogovoril. Kmalu potem sva izvedela, da je umrl. Sam, v družbi svojih gosj. Njegovega nečaka sva spoznala čisto slučajno v Julijcih. Gorski reševalec, alpinist, nekdanj zaposlen v belopeški tovarni verig. Njegova mama, bajje izredno lepa rdečelaska, ki je na teh pobočjih lomila srca, je Benečijo zapustila v mladih letih in se poročila v dolino Dunje. Ko naju je vprašal, od kod prihajava, in sva rekla Cladrecis, Seuca, naju je pogledal z otožnostjo. Poznam te kraje, tam je živel moj stric, najlepša dolina na svetu. In žalostno dodal, da bi se vrnil tja, kadarkoli, samo, da bi imel kje živeti. Spomini na otroštvo so tisti, ki nam ne dajo miru. K stricu je zahajal kot otrok. V samotni objemkostonjevih gozdov, nad reko, ki ob neurjih buči. Z možem molčiva, ne vem, ali bi se znašel, družabnež drugače, sredi brezpotij in robide. Samota včasih boli. Ko si prisiljen vanjo. Ko ni izbira, ampak realnost. Hiša njegovega strica zdaj sameva in razpada. Dediči se kot vedno ne morejo zediniti in revna razvalina je vse bolj podobna kupu kamenja. Kot večina zgradb na teh pobočjih, ki jih zarašča bršljan, tramovi se počasi lomijo, zidovi se krusijo, tišina pa duši in ubija vsako slo po življenju. Tišina in samota sta lepi, bogastvo sta. Tu v Idrijski dolini pa je drugače. Tu ju je enostavno preveč. Občutek imam, da ubijata misli in veselje do življenja. Da, življenja, kajti ravno življenje je tisto, kar tu najbolj pogrešam.

Suzi Pertot

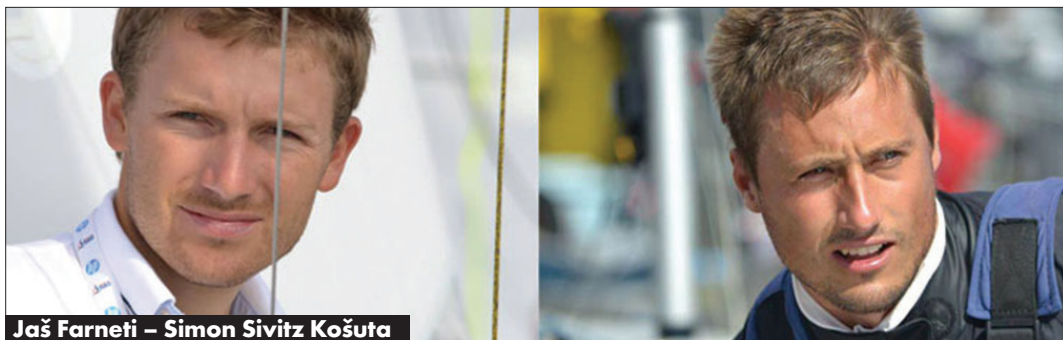
Jadranje

Jaš in Simon napovedala slovo

Ta sestavek bo v bistvu sinteza vsega tega, kar smo v letih preko teh stolpcev napisali na račun jadralskega dvojca Jaš Farneti – Simon Sivitz Košuta. Vrhunska športnika sta namreč v tednu, ki je za nami, napovedala konec svoje tekmovalne poti v jadrnanju. Brez primerne zagotovljenega finančnega kritja bi še en štiriletni cikel naskakovanja olimpijskih igrar predstavljaj zanj skok v neznanu. Te negotovosti si med 26. (kolikor sta stara danes) in 30. letom člana sesljsanske Čupe enostavno ne moreta privoščiti. Zato sta ne brez grenkobe sklenila, da se po skoraj 20 letih kariere in 10 sezonah skupnega

za več strani zvezka, med drugim sta bila na svetovnem prvenstvu najvišje 19., da o državnih naslovih, tudi članskih, nazadnje v letu 2016, sploh ne govorimo. Vrhunski šport je pač zelo krut svet. Do špice se prebije le peščica. V jadrnanju je to še toliko bolj poudarjeno. V vsaki klasi ima lahko vsaka država na OI le po eno posadko, če jo sploh ima. Jaš se je prejšnji teden sestal s predsednikom italijanske vsedržavne jadrnalne zveze in mu očitno predstavil pogoje, pod katerimi bi bila s Simonom pripravljena zagrabiti za novo olimpijsko akcijo. Predvsem je tu odločilen finančni načrt, saj sesljski

ponudila kaka izredna priložnost, si morda še letos ali prihodnje leto premislita... Odzivov v medijih je bilo veliko. Sklep zatega dvojca v bistvu vsi razumejo, tu pa bi dodali, da razumemo tudi držo federacije, ki je na udaru kritike (zlasti trenerjev Matjaža Antonaca, ki je bil kot tehnik tvorec njunih uspehov, in olimpijca z Obale Tomaža Čopija). Navsezadnje je parov, kot sta Jaš in Simon, v razredu 470 po rezultatih sodeč recimo pet, mesto pa je samo za enega. Tako da je normalno, da pogoje postavlja zveza. Manj razumljiv nam je ključ, po katerem športnike zaposlujejo v vojaške rodove. Že v preteklosti nekatere

Jaš Farneti – Simon Sivitz Košuta

nastopanja in treniranja odpo-vesta sanjam o Tokiu 2020. Naj osvežimo, kateri so bili njihovi rezultati, preko katerih sta prijadrala v sam svetovni vrh, čisto na prag Rio de Janeira. V razredu 470 sta bila mladinska evropska in svetovna prvaka, med člani pa sta bila lani, po spodletelem pohodu na Igre, bronasta na evropskem prvenstvu na Mallorci. Mednarodnih dosežkov imata

klub nima proračuna, ki bi lahko pokril njuno dejavnost, podobno velja za ZSSDI, sponzorjev ni dovolj, družini sta se v letih že zelo izpostavili. Odgovor rimskih vrhov para ni zadovoljil, tako da sta fanta odločila, da »zapreta barako«. V življenju so pač tudi drugi izzivi, kaže pa, da bosta ostala v svetu jadrnanja, Sivitz Košuta kot trener, Farneti pa menda kot član večjih posadk. Če bi se

rim našim odličnim športnicam ni bil priznan ta status, po drugi strani pa so vsi Južni Tiroli iz zimskih športov karabinerji, v finančni ali godzni straži... Škoda, saj bi imela naša jadrnalca z zajamčeno existenco (torej z dostojno plačo) še dovolj časa, energij, znanja, volje in izkušnje, da bi nadaljevala s stoođstotno vnemo in bi najbrž naposled tudi uspela.

HC

SOVODNJE OB SOČI Žalna seja

V spomin na Rema Devetaka

Remo Devetak, ki je umrl 24. februarja, je veliko naredil za dobro skupnosti vse občine Sovodnje ob Soči in zapustil dragoceno dediščino. Na žalni seji v Kulturnem domu Jožef Češut so se ga 2. marca s hvaležnostjo spomnili in poudarili, da je njegovo delo pomembno ohraniti.

Julijan Čavdek, pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti, ki je organizirala srečanje v sodelovanju s krajevnim kulturnim društvom, je obudil nekaj spominov na Devetaka, s katerim se je redno srečeval po maši pred cerkvijo ali v domačem "bunkerju", kjer je hranil svoj bogati arhiv in kjer sta razpravljala o politiki in aktualnih temah. Brez njega si sovodnjske sekcije stranke ni mogoče predstavljati! Bil je prepričan v vrednote demokracije, slovenstva in politične avtonomije. V spominu ga bo Čavdek ohranil kot "preprostega človeka, ki se je s trdim delom in s tipično vrhovsko trmo izučil najprej v vestnate in pokončnega družbenopolitičnega delavca, nato pa še v podrobneža zbiratelja naše krajevine in širše stvarnosti". Erik Figelj je kot nekdanji predsednik kulturnega društva omenil pokojnikovo vztrajnost, smisel za arhiviranje in pokončno držo. Županja Alenka Florenin je povedala, da je Remu Devetaku v imenu občine že izrazila zahvalo z občinskim priznanjem: to mu je veliko pomenilo, saj je hkrati pomenilo "normalizacijo v odnosih med politično različno usmerjenimi Slovenci", ki so v preteklosti ustvarjali tudi nemalo zamer. Oba sta razumela, da si tekmovalnosti in nesložnosti kot manjšina ne moremo več privoščiti in si ju niti ne želimo. Kljub razlikam je skupno delo v korist narodne skupnosti edina pot za dosego ciljev, ki so za obstoj in razvoj naše manjšine ne le nujni, marveč življenjski. "Naj vam bo lahka domača, vrhovska, naša, občinska zemlja", je sklenila županja. Nečakinja Nerina Devetak se je stricu zahvalila v imenu vrhovske župnijske skupnosti, saj je bil leta 1971 med pobudniki za nov zvonik, po 10 letih je pomagal pri obnovi

Doriana Devetak na žalni seji v Sovodnjah

cerkve in se na Vrh vedno rad vračal, sploh pa je vedno bil zgled vernega, poštenega in zavednega Slovenca. V imenu "časnikarske bratovščine" se je pokojnika spomnil Marko Tavčar. Devetak je bil namreč tudi publicist, ki je o upravnih zadevah in kulturnih prireditvah poročal za Katoliški glas, Novi list in Novi glas. V imenu PD Vrh Sv. Mihaela, ki je pred 25 leti nastalo tudi po zaslugi pokojnega Rema, je predsednica Karen Ulian povedala, da je društvo nastalo iz ljubezni do otrok, slovenskega jezika in domačih tal, pa tudi, da bi novim rodovom posredovali vrednote in ljubezen do kulture. "Ponosna sem, da izhajam iz take družine, kjer sta slovenska kultura in narodna zavest tako pomembni", je dejal. Žalno sejo, ki so se je udeležili tudi deželni tajnik SSK Igor Gabrovec, županja občine Števerjan Franca Padova in nekaj drugih politikov SSK, je sklenila hčerka Doriana z zahvalo vsem, ki so očeta spremljali v času bolezni in na zadnji poti.

Pogreb je bil dan prej v sovodnjski župni cerkvi. Obred je vodil msgr. Renato Podbersič, somaševala sta škofov vikar Karel Bolčina in dekan Marijan Markežič. Pokopali so ga na vrhovskem pokopališču. V imenu Čotovih je Avguštin Devetak ob odprtem grobu obudil nekaj osebnih spominov na strica, velikega narodnjaka. V imenu sovodnjske sekcije SSK je Peter Černic poudaril tri posebne vrline "nunca Remota": pokočnost, vztrajnost in zanos. V slovo je nato izzvenela Lipa zelenela je, ki so jo s srcem odpela dekleta iz Čotove družine. / DD

Art Garfunkel v Trstu

Utrinek brezčasja

“Ta pesem je spremeni-
nila moje življenje”,
je dejal pevec na
odru. In večtisočglavi množici
je zastal dih... v pričakovanju.
V tistem pričakovanju na enega
najlepših oksimoronov svetovne
glasbene zakladnice. Tiho
pričakovanje na zven tišine. Be-
sedna igra, ki ima v zadnjih 50
letih čarobni prizvok akustične
kitare, čistega dvoglasja in iz-
jemne pripovedne moči. Zven
tišine ljudi, ki govorijo, ne da
bi kaj povedali. Ljudi, ki po-
slušajo, ne da bi kaj slišali. Lju-
di, ki pišejo pesmi, ne da bi jih
kdo širil.

Pripovedno moč teh verzov so
pred kakim tednom čakali tudi
poslušalke in poslušalci v Trstu,
v polnem gledališču Rossetti.
Prinesel jih je eden od dveh av-
torjev in izvajalcev, Art Garfun-
kel. Morda manj znani član
dvojca Simon&Garfunkel, ki pa
je kljub temu zvezda svetovne-
ga formata tudi 50 let po izidu
največjega hita. Art Garfunkel
je v Trst prišel v sklopu turneje
Close up. Gre za gledališko tur-
nejo v njegovem slogu. Aku-
stična kitara, klavir in njegov
glas. Garfunkel se je res postar-
al, danes je star 76 let. Njegov
glas pa je kljub vsemu še vedno

nekaj izjemnega. Priznal je si-
cer, da si ne drzne več izposta-
vljati se previsokim falzetom in
da je zato nekoliko bolj pozor-
ren pri izboru pesmi, a brez naj-
večjih uspešnih seveda nikakor
ne gre. To je rdeča nit celotne
turneje in to je bilo v ospredju
tudi v Trstu. Občinstvo so sesta-
vljali nekoli-
ko starejši
poslušalci in
nostalgiki,
veliko pa je
bilo tudi ta-
kih, ki so
ameriški
dvojec spoz-
navali s po-
močjo
zgoščenk,
mp3 formata
in spotifyja.
Skratka, pa-
leta različnih
starosti.

Koncert pa je
seveda bil
vsebinsko
razdeljen.

Pesmi, ki so
izhajale iz obdobja dvojca Si-
mon&Garfunkel, in vse ostale
pesmi. Ene in druge pesmi so
se skozi koncert prepletale, pu-
blika je seveda z večjim zano-

som čakala na pesmi iz prvega
sklopa, ki so v šestdesetih do-
segle svetovno slavo. Recept je
na prvi pogled dokaj preprost,
Garfunkel ga je ohranil vse do
danes. V šestdesetih, ko so
svetovno glasbeno sceno prev-
zemali Beatlesi z rockabilly rit-
mi in Rolling Stonesi z blues
rock ritmi, sta bila Simon&Gar-
funkel dejansko že nekoliko
staromodna. Akustična kitara
in ritmi folk popevk bi lahko
kvečjemu spominjali na Boba
Dylana. A to ni bilo isto: Dylan

vov. A njun pristop je nazadnje
prodril: akustična kitara že, a tu-
kaj je bilo predvsem najbrž na-
jlepše in najčistejše dvoglasje v
zgodovini lahke glasbe.
No, danes tega dvoglasja ni
mogoče več slišati. Njuna pot
se je ločila pred skoraj 45 leti.
Garfunkel je od takrat ustvaril
veliko, pri ljudeh pa je neizbri-
sno povezan s prejšnjim ob-
dobjem. In to se pozna tudi na
sporedu vsakega koncerta. Se-
veda, čudežnega dvoglasja ni
več, a glas Arta Garfunkla je še

lenju slavčka. Koncert je tako
tekkel po že omenjenih tirnicah.
Pripovednost pesmi o malem
revnem dečku “The boxer”, kot
bi prebrali novodobnega Oli-
verja Twista. Melanholija nape-
va “Scarabough fair”, ki o izgu-
bljeni ljubezni pripoveduje sko-
zi vonj zelenih gozdov in
dišečih rastlin. Ali domotožje o
večnem vračanju domov skozi
melodijo “Homeward bound”.
Garfunkel je vsekakor pri tem
šel še nekoliko dlje in na spored
uvrstil tudi niz pesmi, ki jih je
obdelal v svojem
“folk” ritmu, pa
čeprav spadajo v ra-
zlične kontekste.
Predstavil je glasbo, s
katero je sam odraščal
in jo “posebil” v pe-
smi Let it be me, ki so
jo izvorno peli Everly
brothers. Na odru so
zazveneli tudi George
Gershwin, Randy
Newman in Mike
Batt. Večji del koncer-
ta, v katerem ni pre-
paval pesmi iz časov
zasedbe Simon&Gar-
funkel, pa je posvetil
skladbam, ki jih je
“osovraženi prijatelj”
Paul Simon napisal in
izvajal v solistični ka-
rieri. Nekoliko nenavadno je
bilo pri tem poslušati Garfun-
kelova pojasnila, pred čisto vsa-
ko pesmijo, kako je Paul Simon
njegov veliki prijatelj. Zvenela

so neiskreno, če že ne nekoliko
zlagano.

(Jasno pa je. Mit se mora
ohranjati)

No... in ko smo že pri tem, še
opomba... da ne bo zapis mo-
noliten slavospev. Ko se je kon-
cert nagibal h koncu, je le prišel
tisti trenutek. “Ta pesem je
spremenila moje življenje” in
čakanje polne dvorane z zasta-
lim dihom in zven tišine..., a
tokrat, nekoliko drugače. Če ste
navajeni na tradicionalni “The
sound of silence”, je bil tokrat-
na, tržaška različica precej dru-
gačna. Žal. Garfunkel se je
odločil za hitrejši tempo. Pa tu-
di tradicionalnega božanja me-
lodije z “arpeggiom” akustične
kitare ni bilo, kitarist se je
odločil za zelo ritmične akorde,
kot bi šlo za nadomestek tolkal.
In sredi teh ritmičnih poudar-
kov je, o moj Bog, publika
začela ritmično ploskati. Kot bi
v musicvereinu poslušala Ra-
detzky marš na novoletni dan.
Škoda.

Garfunkel je koncert sklenil z
drugo veliko uspešnico, “saj če
te ne bom zaigral, me ne boste
spustili ven”. Bridge over trou-
bled water je ob sklepu zazve-
nela v nekoliko okrnjeni obliki.
Šlo je za preblisk. Celoten večer
je bil nostalgičen preblisk. Utri-
nek nekega brezčasja, za kate-
rega je lahko vsakdo v dvorani,
ne glede na starost, sam pri sebi
zamrmral: “Kako lepo”.

kil

se je vedno kital z mesijanskim
sijem in prisodobno družbeno-
političnega trubadurja. Si-
mon&Garfunkel sta bila izva-
jalca baladnih akustičnih nape-

vedno vreden karte. Melo-
dičnost in spevnost ter pred-
vsem bistrost in svežina glasu
ohranjata Garfunklovo petje
podobno pomladnemu žgo-

vedno vreden karte. Melo-
dičnost in spevnost ter pred-
vsem bistrost in svežina glasu
ohranjata Garfunklovo petje
podobno pomladnemu žgo-

“Ko bi imel denar, bi kupil zemljo”

Istrski park “Pod Vardo zabavsko”

Tako je pred kratkim
izjavil slovenski
raziskovalec in
naravovarstvenik Anton

počasi, korak po koraku, z
lastnimi močmi, stran od
velikih besed in javnih
projektov. Mnoga znanja so

vzdevek 'izkustveno',
eksperimentalno. Gre tudi
za združevanje starih in
sodobnih, naravi prijaznih
praks. Izkustveno pa
je tudi zato, ker
obiskovalec lahko
izkusi, doživi stik z
zemljo, njeno težo,
silo vode, dežnim
nalivom, burjo,
nočjo – če se le ustavi
dovolj dolgo. Pa tudi
čudež brstenja,
hvaležnost
okopanega stebra ali
pognojene češnje, ki
smo jo rešili oklepa
srobota in napada
bolezni.

Park sredozemskih
rastlin

“Pod Vardo
zabavsko” je projekt
oblikovanja posestva
s sredozemskimi
samoniklimi
rastlinami in
gojenimi starimi

sortami dreves in dišavnice.
Med samoniklimi rastlinami
najdemo najpogostejša

Predstavitve parka “Pod Vardo zabavsko” na Dnevh kmetijstva Slovenske Istre v Kopru oktobra
lani. Park je zasnovala Vita, zavod za kulturo in izobraževanje iz Kopra leta 2000, v okviru
projekta Phare. Program povezave z ljudsko kulturo pa je od leta 2007 potekal preko študijskih
krožkov “Enobotanika - ljudsko znanje o rastlinah” in “Istrski park” (Foto Milena Piciga, 2016).

Komat, ko so ga na
slovenski televiziji pobarali,
kaj bi naredil, če bi imel
denar. Danes
multinacionalke srkajo v
svoje mreže vire vode,
pridelavo hrane in snujejo
prehranske verige, ki
človeka odpravljajo od virov za
preživetja; obdelovalna
zemlja in gozdovi kopnijo.
Na drugi strani pa so mlade
generacije vse bolj odtujene
od zemlje in starejših
generacij ter vseh znanj,
potrebni za preživetje.
Tradicionalna obdelava,
predmeti, naprave in objekti
pa stara znanja o delu
izginjajo iz uporabe. In prav
to želi pokriti 'istrski park',
ki nastaja ob poti od Loparja
proti vasi Zabavlje, pod
zabavsko Vardo. Od prvih
načrtov je že dolgo, nastaja

že pozabljena in se dela po
spominu. Zato, zaradi novih
izzivov in zaradi

Na sliki trta, ki je po 50 letih zarasti našla svoj življenjski prostor na drevesu in stebra siline, nekdanjega izvora naravne
indigo modre barve. (Foto Leda Dobrinja, 2011 in Ennio Orfano, 2014)

pomanjkanja moške
delovne sile je veliko
poizkušanja. Zato se je
posestva oprijel tudi

drevesa, kot so hrast, jesen,
gaber, brest, topol, dren,
klen, bukva, črni in beli trn,
brek, uškurša. Grmovnicam,

kot so brin, češmin, ruj,
šipek, se pridružujejo
različne plezalke in
zajedalke, kot je bask ali
omela. Na obronkih se
travniskim rastlinam
pridružujejo gozdne s
svojimi užitnimi poganjki.
Med travniške rastline so se
vrnile kukavice, pekovice,
tavžentrože in množstvo v
ljudski kulturi
neimenovanih trav in
cvetlic. V bližini se nahaja

pa so življenjski prostor
našle na drevesu. To
spominja na pripovedovanje
o prvobitnem načinu
obdelovanja trt, na brajde.
Ema od Bardinca me je
peljala na Pulje in pokazala
klen - drevo, h kateremu naj
bi včasih posadili trto, da bi
ji dajala oporo. Včasih pa so
oboje posadili kar hkrati.
Temu nasadu so rekli
brajde, kar je danes ledinsko
ime. Na to spominja tu pa

Poleg jezika se prenašajo
tudi stara znanja, med njimi
je veliko takih, ki se
domačinom zdijo
samoumevna, za sodobnega
človeka pa so nekaj
nenavadnega in
ekstotičnega. Stari ljudje so
vedeli vse: kako njivo, teraso
izklesati iz strmega,
zaraščenega hriba, kako jo
zavarovati pred odnašanjem
zemlje, znali so izbrati in
ohraniti prave sorte semen

Na sliki vezanje z belko in kosir – najbolj tipični pripomoček istrskega kmetja; za kosirjem vidimo užite plodove breka, ki so
včasih razveseljevali otroke na jesenski paši (Foto Milena Piciga, 2015).

nekaj kolonij laškega
jesenčka, divjih perunik in
ščepončkov. Potem so tu
preostala sadna drevesa in
trte, ki so preživela obdobje
zapušenosti in zarasti.

tam vzpenjajoča se trta na
jesenu, uškurši ali brestu. Po
karonah so grmi rožmarina,
lovora, žajblja in sivke, po
robvih nepogrešljiva
menta, ruda ali hermelika.
Med gojenimi rastlinami pa
lahko vidimo izginulo
staroveško rastlino za
pridelovanje naravne indigo
barve.

Mesto srečanja z ljudsko kul-
turo

Park je tudi mesto srečanja z
istrsko ljudsko kulturo in s
starimi znanji o
gospodarjenju in bivanju z
zemljo. Ta del programa se
oblikuje preko študijskih
krožkov na temo 'Ljudskega
znanja o rastlinah', ki tečejo
pod okriljem Andragoškega
centra Slovenije že od leta
2007. Namen dela je
ohranjanje, zapisovanje in
prenašanje starih
poimenovanj za prostore,
rastline, predmete in delo.

in cepičev, vedeli so, kako
priti do vode in jo shraniti,
kako z njo štediti. Znali so
gospodariti z obdelovalno
zemljo. Premislili so, kam
naj zasadijo češnjo, figo ali
hruško, da bo zasedla
najmanj njivske zemlje.
Vedeli so, kdaj je njivska
hišica, kažeta, potrebna in
kje ji je stati. Vedeli so, kako
obrniti hišo, da se odpre
svetlobi in se zavaruje pred
vetrom, znali so uporabiti
materiale iz narave in
poznali načine izrabe
opadkov. Mnoga znanja, ki
jih stroka danes odkriva in
kupi v tujini, se nahaja v
naši tisočletni kulturni in
tehnični dediščini. Prav na
to želi opozoriti krožek na
temo ljudskega znanja in
projekt istrskega parka.

/ dalje
Leda Dobrinja
Pod Vardo zabavsko,
sečan/svečan, 2017.